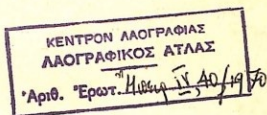

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ

ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ 14

ΑΘΗΝΑΙ (136)

Α
ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΝ
ΔΙΑ ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ

ΚΑΙ ΚΑΤ' ΕΘΙΜΟΝ ΠΥΡΑΣ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΘΗΝΑΙ 1968
ΕΚ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

1. Ἐξεταζόμενος τόπος (χωρίον, κωμόπολις)... **Φορτσίου**
(παλαιότερον ὄνομα: **Φορτωδίου**; Ἐπαρχίας... **Θωάκωνης**,
Νομοῦ... **Ἰωαννίνων**... **Περιφέρεια Καταναχωρίων**.)
2. Ὄνοματεπώνυμον τοῦ ἐξετάσαντος καὶ συμπληρώσαντος **Βασιλείου**
Γρηγ.... **Μητρίκος** ^{ἐπάγγελμα}... **Διδασκάλος**..
Ταχυδρομικὴ διεύθυνσις... **Ταχ. Καλλιγίου-Βωακινίων**
Πόσα ἔτη διαμένει εἰς τὸν ἐξεταζόμενον τόπον... **30 ἔτη**..
3. Ἀπὸ ποῖα πρόσωπα κατεγράφησαν αἱ παρατιθέμεναι πληροφορίες:

α) ὄνομα καὶ ἐπώνυμον... **Καρίτσας**... **β**... **Μητρίκος**
..... **ἐν Φορτσίου** ..
ἡλικία... **38**... γραμματικαὶ γνώσεις... **Σὲ δημοτικὸν**
..... **τόπος καταγωγῆς** **Φορτσίου**

β) **Καρίτσας**... **Μητρίκος**... **ἐν Φορτσίου**

Α'. α'. ΤΑ ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΚΤΗΜΑΤΑ ΠΡΟ ΤΟΥ 1920

- 1) Ποῖαι ἀγροτικαὶ περιοχαὶ προωρῶντο διὰ σποράν καὶ ποῖαι διὰ
βοσκήν ποιμνίων; **Ἄβροι ἔβου κυριακήν ἐν**
πλευρῇ, ὀφθαλμὸν ἀναρῶν ἐν ἑλ. ..
Ὑπῆρχον αὗται χωρισταὶ ἢ ἐνηλλάσσοντο κατὰ χρονικὰ διαστή-
ματα; **ἐν πλεονεξίᾳ κατὰ τὴν ἐλ. ὀφθαλμὸν** ..
- 2) Εἰς ποίους ἀνήκον ὡς ἰδιοκτησίαι; α) εἰς φυσικὰ πρόσωπα,
δηλ. εἰς τοὺς χωρικοὺς; β) εἰς γαιοκτήμονας ("Ἕλληνας ἢ ξένους, ὡς
π.χ. Τούρκους); γ) εἰς Κοινότητας; δ) εἰς μονὰς κλπ.
Μονὸν ἐν ἑβου καὶ ἰσοβου καὶ κυριακήν ἐν ..
- 3) Ὁ πατὴρ διατηρεῖ τὴν περιουσίαν του συγκεντρωμένην καὶ μετὰ τὸν
γάμον τῶν τέκνων του, διανομομένης ὑπ' αὐτῶν μετὰ τὸν θάνατον
του; **ἐν πλεονεξίᾳ κατὰ τὴν ἐλ. ὀφθαλμὸν** ..
ἐν πλεονεξίᾳ κατὰ τὴν ἐλ. ὀφθαλμὸν ..
ἐν πλεονεξίᾳ κατὰ τὴν ἐλ. ὀφθαλμὸν ..

β'. 1) Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται μόνον εἰς τὴν γεωργίαν ἢ μόνον εἰς τὴν κτηνοτροφίαν ; ἢ συγχρόνως εἰς ἀμφοτέρας, δηλ. τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν ;

ἐκδοχὰς αὐτῆς οὐκ ἔχοντες
ὡς... κτηνοτροφία καὶ γεωργία...

2) Οἱ τεχνῖται (δηλ. αἱ βιοτέχναι) ἀσχολοῦνται ἔν παρέρῳ καὶ εἰς τὴν γεωργίαν ;

ὡς... γεωργία καὶ τεχνίτην...

γ'. 1) Εἰς τὰ μεγάλα κτήματα : τῶν γαιοκτημόνων (τσιφλικούχων), τῶν μοναστηρίων ποιοὶ εἰργάζοντο εἰς αὐτά ; καὶ ὑπὸ ποίους ὄρους ὡς ἄτομα ἢ μὲ δόλοκληρον τὴν οἰκογένειάν τωρ ;

ἐκδοχὰς βενετίας ἀνομιμαρτο καὶ κατήχη
ἡθελον οὐδὲν ὁλοκληρῶντες ὡς εὐνοῦντες...

2) Πῶς ἐκαλοῦντα οὗτοι ; (κολλῆγοι, σέμπροι, μισακάτορες, σημισα-
κατόροι κλπ.)

ἐκδοχὰς αὐτῆς ἡτο ἡ κοινωνική των θέσις ; ...
ὡς... ὡς... ὡς...

3) Ποία ἦτο ἡ ἀμοιβή των ; (εἰς εἶδος ἢ εἰς χρήμα ;)

ἐκδοχὰς αὐτῆς εἰς εἶδος ἢ εἰς χρήμα ; ...
ὡς... ὡς...

4) Ἐχρησιμοποιοῦντο καὶ ἐργάζονται ; ἐποχικῶς, δηλ. διὰ τὸ θέρισμα, τὸ ἀλώνισμα, τὸν τραγητὸν ἢ δι' ὅλον τὸν χρόνον ; Ἀπὸ ποῦ προήρχοντο οὗτοι ; ἦσαν ἄνδρες μόνον ἢ καὶ γυναῖκες ; ποῖαν ἀμοιβὴν ἐλάμβανον ; ἡμερομισθίον εἰς χρήμα ἢ εἰς εἶδος ;

ἐκδοχὰς αὐτῆς ἐργάζονται ἀμειβόμενοι
ὡς... ὡς...

5) Ἐχρησιμοποιοῦντο καὶ δοῦλοι (ὑπηρέται) ἢ δοῦλαι ; Ἐὰν ναί, ἀπὸ ποίους τόπους προήρχοντο ;

ἐκδοχὰς αὐτῆς ΜΟΑΙ...

6) α) Οἱ νέοι καὶ αἱ νέαι τοῦ τόπου ποῦ ἐπὶ γαίαντι δι' ἀνεύρεσιν ἐργασίας ;

ἐκδοχὰς αὐτῆς ἐκδοχὰς αὐτῆς ὡς... ὡς...

β) Ἐπὶ γαίαντι ἐπαχικῶς : ὡς ἐργάται... ἢ ὡς τεχνῖται κτίσται, γύφτοι (σιδηρουργοὶ), βαφεῖς (μπογιατζήδες), πραγματευτάδες (ἐμπόροι) κλπ. ;

ἐκδοχὰς αὐτῆς ἐκδοχὰς αὐτῆς ὡς... ὡς...

- δ'. 1) Πῶς ἐλιπαίνοντο παλαιότερον τὰ χωράφια: με ζωϊκὴν κόπρον (βοῶν, αἰγοπροβάτων κλπ.), φυτικὴν (με καῦσιν: α) τῆς καλαμιᾶς μετὰ τὸν θερισμόν, β) τῶν θάμνων κλπ.) ἢ με κάλυψιν (παράχωμα) χλόης (τριφυλλιοῦ, λαθουριοῦ κλπ.) δι' ὀργώματος; . . .

Знаменити и јунићи његови.

- 2) Πότε έγινε τὸ πρῶτον χρῆσις χημικῶν λιπασμάτων εἰς τὸν τόπον σας ;..... Μάρ. 10 1945.....

- ε'. Ἀπὸ πότε χρησιμοποιοῦνται : τὸ σιδηροῦν ἄροτρον καὶ αἱ γεωργικαὶ μηχαναὶ εἰς τὸν τόπον σας ; *Μέχρι το 1945 καὶ 61*

εμποῦν ἀπορροῦν, ἢ δὲ ἀπορροῦν ἔτι καὶ τὸ 1960.

- 1) Σιδηροῦν ἄροτρον (τύποι αὐτοῦ, δηλ. μονόπτερο, δίπτερο κλπ.).
Εἰς ποῖα κτήματα ἐχρησιμοποιεῖτο (ἢ χρησιμοποιεῖται) κάθε τύπος ;

Εἰς ποῖα κτήματα ἐχρησιμοποιεῖτο (ἢ χρησιμοποιεῖται) κάθε τύπος ;

Ποῖος κατεσκεύαζε τὸ ἄρστρον τοῦτο ἢ ἀπὸ ποῦ ἐγένετο ἡ προμήθεια αὐτοῦ :

Δηλ. Χρυσόμοσχος η Χολοβ. Ν.

Παραθέσατε σχεδιαγράφημα (ή φωτογραφίαν) ἐκάστου τύπου
σιδηροῦ ἀρότρου μὲ τὰς ἀντιστοίχους ὀνομασίας τῶν μερῶν
αὐτοῦ, ὡς τοῦ κατωτέρω παρατιθεμένου.

1..... 4..... 10.....

2. 5. 8.

3. 6. 9.

- 2) Τρακτέρ (από πότε είναι εν χρήσει;) 1960
3) Μηχανή θερισμού 1960

- 3) Μηχανή θερσίμου *Δ.Α.Α. ...*

(Εάν υπάρχουν διαφοραί, δύνασθε νὰ μεταβάλετε τὴν ἀνωτέρω ἀρίθμησην).

- 4) Τὸ ὕνι. Τὸ ὕνι τοῦ ξυλίνου ἀρότρου ἦτο (ἢ εἶναι) μιᾶς μορφῆς διὰ τὴν ἀροτρίασιν ὅλων τῶν εἰδῶν τῶν χωραφιδῶν ; δηλ. τῶν χωματερῶν (λιβάδια, κῆποι) καὶ τῶν πετρωδῶν. — Ἰχνογραφήσατε ἢ φωτογραφήσατε τὸ ἐν χρήσει ὕνι (ἢ τὰ ἐν χρήσει, ἐὰν εἶναι διαφορῶν τύπων) καὶ σημειώσατε τὴν χρῆσιν ἐκάστου.

το. υνι. υνι. φορμῆς. ἀροτρου. το. κατ. ὕνι. μιᾶς
μορφῆς. διὰ. τὴν. ἀροτρίασιν. ὅλων. τῶν. πετρωδῶν.
ἢ. ὅλων. τῶν. χωματερῶν. υνι. ἀροτρου. το. κατ. ὕνι. μιᾶς

- 5) Ποῖον τὸ σχῆμα τῆς σπάθης τοῦ ἀρότρου; ...

το. σπάθης. τοῦ. ἀρότρου. το. κατ. ὕνι. μιᾶς

- 6) Ἦτο (ἢ εἶναι) κατασκευασμένη ἐκ ξύλου ἢ σιδήρου;

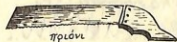
χειρὸς

καὶ. το. σπάθης. τοῦ. ἀρότρου. το. κατ. ὕνι. μιᾶς
μορφῆς. διὰ. τὴν. ἀροτρίασιν. ὅλων. τῶν. πετρωδῶν.
ἢ. ὅλων. τῶν. χωματερῶν. υνι. ἀροτρου. το. κατ. ὕνι. μιᾶς

- 7) Ἔργαλεῖα διὰ τὴν κατασκευὴν καὶ ἐπιδιόρθωσιν τοῦ ἀρότρου (π.χ. σκεπάρνι, πριόνι, ἀρίδι, ἀρνάρι, ξυλοφάι κλπ.) ...

το. σκεπάρνι. πριόνι. ἀρίδι. ἀρνάρι. ξυλοφάι κλπ.
το. σκεπάρνι. πριόνι. ἀρίδι. ἀρνάρι. ξυλοφάι κλπ.

πριόνι

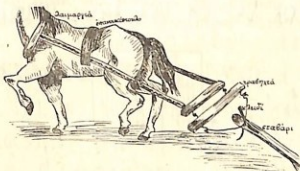
ἀρίδι

ρινι ἢ ξυλοφάι (ἀρνάρι)

Περιγράψατε και σχεδιάσατε (ή φωτογραφήσατε) την σκευήν,
την όποιαν φέρει τὸ ἄλογον ἢ ἄλλο ζῷον διὰ νὰ προσδεθῇ
εἰς αὐτήν τὸ ἄροτρον.....

ἀνδρὶν καὶ γυναικὶ καὶ ὑπηρετῇ
καὶ τοῖς βοῦν καὶ ἄλλοις ζώοις.

ζ'. Ἀροτρίασις (ὄργωμα) καὶ σπορά.

α) Ποῖος ὥργωνε παλαιότερον (ἢ σήμερον); 1) ἄνδρας (ὁ ἰδιοκτήτης
τοῦ ἀγροῦ ἢ ἄλλος); 2) γυναῖκα; 3) ὑπηρετὴς. Σημειώσατε ποῖα
ἢ συνήθεια εἰς τὸν τόπον σας.....

καὶ ἄλλοις. ἡμεῖς οὖν οἱ ἄνδρες
καὶ γυναῖκες καὶ ὑπηρετὴς.

β) 1) Περιγράψατε λεπτομερῶς, πῶς γίνεται τὸ ζεύξιμον τῶν βοδιῶν (ἢ
τοῦ βοδιοῦ, τοῦ ἀλόγου) εἰς τὸ ξύλινον ἄροτρον. (Παραθέσατε
εἰ δυνατόν, καὶ φωτογραφίαν).....

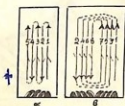
ὡς καὶ οἱ βοῦν καὶ ἄλλοι ζῷοι
καὶ ἄλλοις. ἡμεῖς οὖν οἱ ἄνδρες
καὶ γυναῖκες καὶ ὑπηρετὴς.

2) Πῶς γίνεται τὸ ζεύξιμον εἰς τὸ σιδηροῦν ἄροτρον.....
ὡς καὶ οἱ βοῦν καὶ ἄλλοι ζῷοι
καὶ ἄλλοις. ἡμεῖς οὖν οἱ ἄνδρες
καὶ γυναῖκες καὶ ὑπηρετὴς.

3) Πῶς κατευθύνει ὁ γεωργὸς τὰ ζευγμένα ζῶα (ἢ τὸ ζῷον) κατὰ τὸ
ὄργωμα με σχοινί, τοῦ ὁποίου τὰ ἅκρα ἔχουν δεθῇ εἰς τὰ κέρατα
τῶν ζῶων ἢ ἄλλως; (Περιγραφή καὶ σχεδιάσμα ἢ φωτογραφία).....

ὡς καὶ οἱ βοῦν καὶ ἄλλοι ζῷοι
καὶ ἄλλοις. ἡμεῖς οὖν οἱ ἄνδρες
καὶ γυναῖκες καὶ ὑπηρετὴς.

- 4) Σχεδιάσατε πώς ἐγίνετο παλαιότερον (ἐπίσης πώς γίνεται σήμερα) τὸ ὄργωμα. Ὁργώνεται τὸ χωράφι μὲ ἀνοιγομένας αὐλακὰς (αὐλακιές) κατ'ἐυθείαν γραμμὴν, ὥς τὸ κατωτέρω σχεδιάγραμμα(α);

[illegible]

- † Σημειώσατε με τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ, ποῖον ἐκ τῶν ὀργωμάτων τούτων (α, β) εἶναι ἐν χρῆσει εἰς τὸν τόπον σας. Ἐὰν ὑπάρχῃ ἄλλος τις τρόπος ὀργωμάτων σχεδιάσατε καὶ περιγράψατε αὐτόν.

5) Ἡ σπορά καὶ τὸ ὄργανο τοῦ ἀγροῦ ἐγίνετο (ἢ γίνεται ἀκόμη)
εἰς λωρίδας (ἐπλ. σπορές, ἢ σπορίες, γράμμες, σαστίες, μετράδες
κ.λ.π.) :

[illegible]

- 6) Πού υπάρχει ή συνήθεια να γίνεται ή σπορά του σίτου και άλλων δημητριακών μόνον με σκαπάνη, δηλ. κα μη χρησιμοποιείται άροτρον ; Ηπειρώτικη, Ηνωμένη, Βιορα

Gravimetry for monomers (e.g. styrene)

- 7) Ποιοί τρόποι ή είδη οργάνωματος (άρροτριάσεως) ήσαν εν χρήσει παλαιότερον (ή σήμερον). Δηλ. ή διάνοιξις τών αϋλάκων μέ τò υνί: καθέτως, πλαγίως, βαθιά κλπ.

4. Die beiden ersten Aufgaben sind zu lösen. Die dritte Aufgabe ist zu lösen. Die vierte Aufgabe ist zu lösen. Die fünfte Aufgabe ist zu lösen. Die sechste Aufgabe ist zu lösen. Die siebte Aufgabe ist zu lösen. Die achte Aufgabe ist zu lösen. Die neunte Aufgabe ist zu lösen. Die zehnte Aufgabe ist zu lösen. Die elfte Aufgabe ist zu lösen. Die zwölfte Aufgabe ist zu lösen. Die dreizehnte Aufgabe ist zu lösen. Die vierzehnte Aufgabe ist zu lösen. Die fünfzehnte Aufgabe ist zu lösen. Die sechzehnte Aufgabe ist zu lösen. Die siebenzehnte Aufgabe ist zu lösen. Die achtzehnte Aufgabe ist zu lösen. Die neunzehnte Aufgabe ist zu lösen. Die zwanzigste Aufgabe ist zu lösen. Die einundzwanzigste Aufgabe ist zu lösen. Die zweiundzwanzigste Aufgabe ist zu lösen. Die dreiundzwanzigste Aufgabe ist zu lösen. Die vierundzwanzigste Aufgabe ist zu lösen. Die fünfundzwanzigste Aufgabe ist zu lösen. Die sechsundzwanzigste Aufgabe ist zu lösen. Die siebenundzwanzigste Aufgabe ist zu lösen. Die achtundzwanzigste Aufgabe ist zu lösen. Die neunundzwanzigste Aufgabe ist zu lösen. Die dreißigste Aufgabe ist zu lösen. Die einunddreißigste Aufgabe ist zu lösen. Die zweiunddreißigste Aufgabe ist zu lösen. Die dreiunddreißigste Aufgabe ist zu lösen. Die vierunddreißigste Aufgabe ist zu lösen. Die fünfunddreißigste Aufgabe ist zu lösen. Die sechsunddreißigste Aufgabe ist zu lösen. Die siebenunddreißigste Aufgabe ist zu lösen. Die achtunddreißigste Aufgabe ist zu lösen. Die neununddreißigste Aufgabe ist zu lösen. Die vierzigste Aufgabe ist zu lösen. Die einundvierzigste Aufgabe ist zu lösen. Die zweiundvierzigste Aufgabe ist zu lösen. Die dreiundvierzigste Aufgabe ist zu lösen. Die vierundvierzigste Aufgabe ist zu lösen. Die fünfundvierzigste Aufgabe ist zu lösen. Die sechsundvierzigste Aufgabe ist zu lösen. Die siebenundvierzigste Aufgabe ist zu lösen. Die achtundvierzigste Aufgabe ist zu lösen. Die neunundvierzigste Aufgabe ist zu lösen. Die fünfzigste Aufgabe ist zu lösen. Die einundfünfzigste Aufgabe ist zu lösen. Die zweiundfünfzigste Aufgabe ist zu lösen. Die dreiundfünfzigste Aufgabe ist zu lösen. Die vierundfünfzigste Aufgabe ist zu lösen. Die fünfundfünfzigste Aufgabe ist zu lösen. Die sechsundfünfzigste Aufgabe ist zu lösen. Die siebenundfünfzigste Aufgabe ist zu lösen. Die achtundfünfzigste Aufgabe ist zu lösen. Die neunundfünfzigste Aufgabe ist zu lösen. Die sechzigste Aufgabe ist zu lösen. Die einundsechzigste Aufgabe ist zu lösen. Die zweiundsechzigste Aufgabe ist zu lösen. Die dreiundsechzigste Aufgabe ist zu lösen. Die vierundsechzigste Aufgabe ist zu lösen. Die fünfundsechzigste Aufgabe ist zu lösen. Die sechsundsechzigste Aufgabe ist zu lösen. Die siebenundsechzigste Aufgabe ist zu lösen. Die achtundsechzigste Aufgabe ist zu lösen. Die neunundsechzigste Aufgabe ist zu lösen. Die siebenzigste Aufgabe ist zu lösen. Die einundsiebzigste Aufgabe ist zu lösen. Die zweiundsiebzigste Aufgabe ist zu lösen. Die dreiundsiebzigste Aufgabe ist zu lösen. Die vierundsiebzigste Aufgabe ist zu lösen. Die fünfundsiebzigste Aufgabe ist zu lösen. Die sechsundsiebzigste Aufgabe ist zu lösen. Die siebenundsiebzigste Aufgabe ist zu lösen. Die achtundsiebzigste Aufgabe ist zu lösen. Die neunundsiebzigste Aufgabe ist zu lösen. Die achtzigste Aufgabe ist zu lösen. Die einundachtzigste Aufgabe ist zu lösen. Die zweiundachtzigste Aufgabe ist zu lösen. Die dreiundachtzigste Aufgabe ist zu lösen. Die vierundachtzigste Aufgabe ist zu lösen. Die fünfundachtzigste Aufgabe ist zu lösen. Die sechsundachtzigste Aufgabe ist zu lösen. Die siebenundachtzigste Aufgabe ist zu lösen. Die achtundachtzigste Aufgabe ist zu lösen. Die neunundachtzigste Aufgabe ist zu lösen. Die neunzigste Aufgabe ist zu lösen. Die einundneunzigste Aufgabe ist zu lösen. Die zweiundneunzigste Aufgabe ist zu lösen. Die dreiundneunzigste Aufgabe ist zu lösen. Die vierundneunzigste Aufgabe ist zu lösen. Die fünfundneunzigste Aufgabe ist zu lösen. Die sechsundneunzigste Aufgabe ist zu lösen. Die siebenundneunzigste Aufgabe ist zu lösen. Die achtundneunzigste Aufgabe ist zu lösen. Die neunundneunzigste Aufgabe ist zu lösen. Die hundertste Aufgabe ist zu lösen.

Eis ποια ὀρχώματα (σποράς) γίνεται χρῆσις τῶν τρόπων τούτων
ἢ ἄλλων.

Aba f e h . b n . k m u p q r s t x y z abcd efgh ijk lmn opqrstu vwx yz

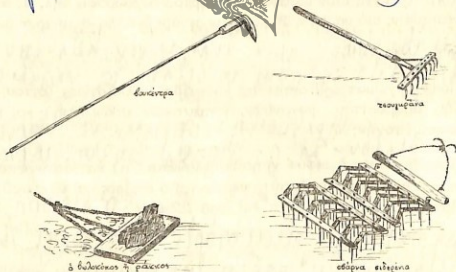
nkl o p q r s t u v w x y z abc d e f g h i j k l m n o p q r s t u v w x y z -

γ) Ἀροτριάσεις (ὀργώματα) τοῦ ἀγροῦ πρὸ τῆς σπορᾶς :

- 1) Διὰ τὴν σπορὰν δημητριακῶν. Πόσα ὄργωματα ἐγίνοντο (ἢ γίνονται) καί ποτε, δηλ. κατὰ ποίαν χρονικὴν περίοδον. Πῶς λέγονται (ὀνοματολογία) τὰ ὄργωματα αὐτά π.χ. καλλυαυρία, διβόλισμα, γύρισμα κλπ.
- 2) Διὰ τὸ φυτεύμα κηπευτικῶν (ἀπαντήσατε ὁμοίως, ὡς ἀνωτέρω)
- 3) Ἐπὶ πόσα ἔτη δεόν νὰ ἀφεθῇ ἀσπαρτὸν τὸ χωράφι, δηλ. εἰς ἀγρανάπαυσιν, διὰ νὰ σπαρθῇ κατόπιν αὐτὰρι ἢ ἄλλα δημητριακόν...
- 4) Πόσα ὄργωματα γίνονται διὰ κάθε εἶδος καλλιέργειας (αἵτου, κριθῆς, ἀραβοσίτου, ψυχανθῶν, κηπευτικῶν εἰδῶν κλπ.) καί κατὰ ποίαν ἐπαχήν;
- 5) Ποία ἐργαλεῖα ἢ σκευὴ χρησιμοποιοῦνται:
- α) κατὰ τὴν σπορὰν. π.χ. τὸ δισάκι· εἰς αὐτὸ περιέχεται ὁ σπόρος καὶ ἐξ αὐτοῦ λαμβανόμενος διασκορπίζεται ἐπὶ τοῦ ἐδάφους;
- β) Μὲ ποία γεωργικά ἐργαλεῖα (ἢ τυχὸν ἄλλα μέσα):
- 1) καθαρίζονται: τὸ ποδάρι, τὰ φτερὰ (παρούτια) κ.ἄ. καὶ τὸ ὑνὶ κατὰ τὴν ἀροτρίασιν (ὄργωμα, ἀλέτρισμα, κάμωμα κλπ.) ἀπὸ τὸ χῶ-

[illegible]

Νη. Γυνήθη ή Γ. Βαρνίσκες:

[illegible]

— 10 —

ἐκάστου καὶ παραθέσατε ἰχνογράφημα ἢ φωτογραφίαν)
 ζευγολάτην καὶ βοήθον
 καὶ βοήθον καὶ βοήθον
 καὶ βοήθον καὶ βοήθον
 καὶ βοήθον καὶ βοήθον
 καὶ βοήθον καὶ βοήθον

- 6) Ποῖα πρόσωπα βοηθοῦν τὸν ζευγολάτην (ἢ ζευγάν) εἰς τὸ ὄργανον καὶ πῶς καλοῦνται οἱ βοηθοὶ οὗτοι ὥς καὶ αἱ ἐργασίαι ποῦ ἐκτελοῦν

καὶ βοήθον καὶ βοήθον
 καὶ βοήθον καὶ βοήθον

- 7) Ποῖα χωράφια ἐκαλλιεργοῦντο (ἢ καλλιεργοῦνται) διὰ τὴν σποράν ὀσπρίων. Πῶς ἐγένετο ἡ σπορά καὶ ἡ καλλιέργεια ἐκάστου εἶδους

καὶ βοήθον καὶ βοήθον
 καὶ βοήθον καὶ βοήθον
 καὶ βοήθον καὶ βοήθον

- 8) Ποῖα χωράφια ἐκαλλιεργοῦντο (ἢ καλλιεργοῦνται) διὰ τροφὰς τῶν ζώων· π.χ. ρόβη, σανόν, τριφύλλι κ.ά.

καὶ βοήθον καὶ βοήθον
 καὶ βοήθον καὶ βοήθον
 καὶ βοήθον καὶ βοήθον

- 9) Πῶς ἐγένετο πρὸ τοῦ 1920 (ἢ σήμερον) ἡ καλλιέργεια τῶν γεωμήλων· ἐσπέρωντο ἢ ἐφυτεύοντο εἰς αὐλάκια ἢ περὶ τὰς (βραγίαις) καὶ ἄλλως

καὶ βοήθον καὶ βοήθον
 καὶ βοήθον καὶ βοήθον
 καὶ βοήθον καὶ βοήθον

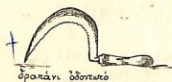
Β. ΘΕΡΙΣΜΟΣ

α. Ἔργα εἰς θερισμοῦ.

- 1) Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον ἐθερίζοντο παλαιότερον τὰ δημητριακά. (Παραθέσατε τὸ ὄνομα καὶ ἰχνογράφημα ἢ φωτογραφίαν αὐτοῦ)

π.χ. μέ τὸ δρεπάνι, τὸ μαχαίρι κλπ.)

Stano na početku zbiranja o vodi
doprinosi i doprinosi u njoj su isti

Ἐάν ᾤσαν (ἢ εἶναι ἀκόμη ἐν χρήσει) διαφόρων εἰδῶν δρεπάνια ἢ ἄλλα μέσα θερισμοῦ, παρακαλοῦμεν νὰ τὰ περιγράψετε· ἐπίσης νὰ σχεδιάσετε τὰ ἐργαλεῖα ἢ νὰ τὰ φωτογραφήσετε.

6.11 von Werra. Das ist ein Ort in Thür. u.
 6.12 Werra. Das ist ein Ort in Thür. u.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΑΝ

2) Μὲ δρέπανα ἢ μὲ παῖα ἄλλα ἐργαλεῖα (π.χ. κόσσες) ἐθερίζοντο (ἢ θερίζονται) τὰ χόρτα (π.χ. τὸ τριφύλλι κλπ.) διὰ τροφὴν τῶν ζώων· (βλ. παράδειγμα εἰς τὴν κατωτέρω εἰκόνα).

Druckerei ist gegeben, so werden Konstruktionen
mit Gittern. Die meisten sind aus

3) Ἡ λεπίς (δηλ. ἡ κόψη) τοῦ δρεπανιοῦ ἢ ἄλλου θεριστικοῦ ἐργαλείου ἦτο ὁμαλή, ἢ ὀδοντωτή; (Σχεδιάσατε αὐτήν)... ..

ԲՆԱ ՓԱՐԼԱՄԱՆ ՊԵՐՏԵՆՆԱԿԱՆ ԳԵՆԵՐԱԼ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ ԶԵՐԿԱԾ
 ԲՆԱ ՏՆՆԱԿԱՆ ՊԵՐՏԵՆՆԱԿԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ ԶԵՐԿԱԾ

4) Πῶς ἦτο κατεσκευασμένη ἡ χειρολαβή του· (σχεδιάσατε ἢ φωτογραφήσατε αὐτήν). Ὁ σιδηροῦς σκελετὸς πῶς ἐλέγετο;.....

Ст. чиркүүлүн чов. бтс. жана хира короб-
дуну алыш. 10.5.61.8.1984.

5) Πώς λέγονται τὰ τοποθετούμενα μαζί δρόματά; Πολλαχού κα-
 λούνται ἀγκυαλιές. *ἐν τῷ κέντρῳ τῆς ἀγκυρῆς*

*ἡ ἀγκυρὴ τῆς ἀγκυρῆς τῆς ἀγκυρῆς
 τῆς ἀγκυρῆς τῆς ἀγκυρῆς τῆς ἀγκυρῆς
 τῆς ἀγκυρῆς τῆς ἀγκυρῆς τῆς ἀγκυρῆς*

γ. Οἱ θερισταί.

1) Ποιοὶ θερίζουν : ἄνδρες καὶ γυναῖκες ; Ὑπῆρχον (ἢ ὑπάρχουν)
 θερισταί, οἱ ὅποιοι ἤρχοντο ὡς ἐπαγγελματίαι δι' αὐτὸν τὸν
 σκοπὸν ἀπὸ ἄλλου τόπου καὶ ποιοῦν ;

*ἡ ἀγκυρὴ τῆς ἀγκυρῆς τῆς ἀγκυρῆς
 τῆς ἀγκυρῆς τῆς ἀγκυρῆς τῆς ἀγκυρῆς
 τῆς ἀγκυρῆς τῆς ἀγκυρῆς τῆς ἀγκυρῆς*

2) Πώς ἡμείβοντο οὗτοι με ἡμερομισθίον (μεροκάματο) ἢ κατ'
 ἀποκοπὴν (ἐξέκοπῃς) ; Ποία ἦτο ἡ ἀμοιβή εἰς χρῆμα ἢ εἰς
 εἶδος ; Τὸ ἡμερομισθίον ἦτο μετὰ παροχῆς φαγητοῦ ἢ ἀνευ
 φαγητοῦ ; (Παραθέσατε μετὰ πληροφορίας καὶ τὴν σχετικὴν
 εἰς τὸν τόπον σας οἰκονομολογίαν).

*ἡ ἀγκυρὴ τῆς ἀγκυρῆς τῆς ἀγκυρῆς
 τῆς ἀγκυρῆς τῆς ἀγκυρῆς τῆς ἀγκυρῆς
 τῆς ἀγκυρῆς τῆς ἀγκυρῆς τῆς ἀγκυρῆς*

3) Οἱ ἄνδρες ἢ αἱ γυναῖκες ἔφερον τι εἰς τὰς χεῖρας πρὸς προφύ-
 λαξιν, ἰδίᾳ τῆς ἀριστερᾶς, κατὰ τὸν θερισμὸν ; Ἐπίσης κατὰ
 τὴν ἑναρξιν τῆς ἐργασίας τὴν πρώτην ἡμέραν περιεβάλ-
 λοντό τι εἰς τὴν μέσσην τοῦ σώματος (διὰ νὰ μὴ αἰσθάνωνται
 κόπῳσιν (δηλ. νὰ μὴ πονῇ ἡ μέση των)) ;

*ἡ ἀγκυρὴ τῆς ἀγκυρῆς τῆς ἀγκυρῆς
 τῆς ἀγκυρῆς τῆς ἀγκυρῆς τῆς ἀγκυρῆς
 τῆς ἀγκυρῆς τῆς ἀγκυρῆς τῆς ἀγκυρῆς*

- 4) Ἐδίδετο (ἢ δίδεται) προσοχή ὡς πρὸς τὴν ἡμέραν τῆς ἐβδομάδος ἢ τοῦ μηνὸς καθ' ἣν πρέπει νὰ ἀρχίσῃ ὁ θερισμός ;

20x1

- 5) Ἐτραγουδοῦσαν (ἢ τραγουδοῦν) κατὰ τὸν θερισμὸν σχετικὰ τραγούδια; Καταγράψατε αὐτά.

τραγουδία ; Καταγράψατε αυτά.

- 6) Ποῦ τὴν τελευταίαν ἡμέραν τοῦ θερισμοῦ, προτοῦ τελειώσουν, ἀφήνουν εἰς τὸ χωράφι ἓνα μέρος αὐτοῦ ἀθήριστον. Τί κάμνουν τοὺς στάχυν πού μένουν ἀθήριστοι ; (Εἰς τινὰς τόπους θερίζουν τὸ μέρος αὐτὸ σταυροειδῶς καὶ μὲ τοὺς ἀποκοπέντας στάχυν πλέκουν σταυρὸν ἢ ψάθην, τὴν ὁποίαν τοποθετοῦν εἰς τὸ εἰκονοστάσι κλπ.).

[illegible]

δ. Τὸ δέσιμον (δεμάτιασμα) τῶν σταχύων.

- 1) Πότε ἐγένετο τὸ δεμάτιασμα, ἥτοι τὸ δέσιμον, τῶν θερισμένων σταχυῶν. Ποίαν ἡμέραν ; Ἀμέσως μετὰ τὸν θερισμόν ; Τὸ ἐσπέρας ἢ μήπως ἔπρεπε νὰ μείνουν οἱ στάχυες εἰς τὸν ἥλιον πρὸς ξήρανσιν καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον ; ...

ἔθρανισιν καὶ ἐπὶ πόσων χρόνων,
 16. ἀνὰ πέντε ἀνὰ ἑκατὸν καὶ
 17. ἑκατὸν καὶ ἑκατὸν καὶ ἑκατὸν
 18. ἑκατὸν καὶ ἑκατὸν καὶ ἑκατὸν καὶ ἑκατὸν
 19. ἑκατὸν καὶ ἑκατὸν καὶ ἑκατὸν καὶ ἑκατὸν
 20. ἑκατὸν καὶ ἑκατὸν καὶ ἑκατὸν καὶ ἑκατὸν

- 2) Πώς ἐγίνετο τὸ δεματίασμα ; Ποῖος ἔδενε τοὺς στάχους καὶ ποῖος τοὺς μετέφερε καὶ τοὺς παρέδιδεν ὡς χεριές, ἀγκαλιές ; Πώς ἐδέοντο· μὲ κοινὰ σχοινία, μὲ σχοινία κατεσκευασμένα ἀπὸ βελονοειδεῖς θάμνους, π.χ. βροῦλα, σπάρτα κλπ. Κατὰ τὸ δέσιμον τῶν δεματιῶν μήπως ἐχρησιμοποιεῖτο καὶ ἐργαλεῖόν τι ; Περιγράψατε λεπτομερῶς τὴν ἐργασίαν ταύτην μετὰ παραθέσεως σχετικῶν σχεδιασμάτων ἢ φωτογραφιῶν. *Ο. Νικολάου*

[illegible]

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΑΝ

- 3) Τα δερμάτια μετά τὸ δέσιμον ἀφήνουντο εἰς τὴν ἰδίαν θέσιν ἢ συνεκεντρώνοντο εἰς ὠρισμένον μέρος τοῦ θερισμένου ἀγροῦ ; Πόσα δερμάτια συνεκεντρώνοντο ἐκεῖ καὶ πῶς ἐτοποθεοῦντο ; . . .

Tol. d'um'shu... k'ap'ula ad l'm i'd'm
 d'ben... q'ed... d'el'mad'a b'ad'm t'y... l'm
 al'xas b'v'u f'i... m'q'ul'm... f'el'm'e

ε. Συγκομιδὴ τῶν γεωμήλων.

- 1) Ἀπὸ πότε ἤρχισεν ἡ καλλιέργεια τῆς πατάτας εἰς τὸν τόπον σας ;

Πότε γίνεται ή σπορά ή τὸ φύτευμα αὐτῆς.

ὡς πρὸς τὸ φύτεμα ἐστὶν ἐκτετα-
μένη ἡ καλλιέργεια καὶ περιλαμβάνει
καὶ τὸ φύτεμα ἑαρινῶν - ἑαρινῶν.

- 2) Πῶς ἐγίνετο (ἢ γίνεται) ἡ ἐξαγωγή (βγάσιμο) τῶν γεω-
μήλων ἀπὸ τὸ χωράφι; Μὲ σκαπάνην, μὲ ἄροτρον ἢ μὲ
ἄλλον τρόπον. Περιγράψατε τὸ σχῆμα τῆς σκαπάνης, τοῦ
ἀρότρου κλπ. Παραθέτοντες καὶ σχετικὸν σχέδιον αὐτῶν ἢ
φωτογραφίαν.

ὡς πρὸς τὴν ἐξαγωγήν καὶ ἑαρινῶν - ἑαρινῶν
ἡ καλλιέργεια ἐστὶν ἐκτετα-
μένη καὶ περιλαμβάνει καὶ τὸ
σκαπνισμὸν ἑαρινῶν - ἑαρινῶν.

στ. Συγκομιδὴ τοῦ σανοῦ.

- 1) Ἐσυνήθιζτο παλαιότερον ἡ διατροφή τῶν ζώων κατὰ τὸν
χειμῶνα μὲ ξηρά χόρτα (π.χ. σανὸν, τριφύλλι, ρίκον); Ἐάν
ναί, περιγράψατε πῶς ἐγίνετο ἡ καλλιέργειά του, ἔπειτα ἡ
κοπή, ἡ ξήρανσις καὶ ἡ φύλαξις αὐτοῦ.

ὡς πρὸς τὴν διατροφήν καὶ χειμῶνα ἐστὶν ἐκτε-
ταμένη ἡ καλλιέργεια καὶ περιλαμβάνει
καὶ τὸν ξήρανσιν καὶ τὴν φύλαξιν αὐτοῦ.
ὡς πρὸς τὴν ξήρανσιν καὶ τὴν φύλαξιν αὐτοῦ
ἐστὶν ἐκτεταμένη ἡ καλλιέργεια καὶ περιλαμβάνει
καὶ τὸν ξήρανσιν καὶ τὴν φύλαξιν αὐτοῦ.

- 2) Πότε ἐθερίζετο ὁ σανὸς καὶ μὲ ποῖον ἐργαλεῖον (δρέπανον, κόσ-
σαν κ.ἄ.).

(Παραθέσατε καὶ σχεδιάσματα ἢ φωτογραφίας).

ὡς πρὸς τὴν ἐθερίσιν καὶ τὴν φύλαξιν αὐτοῦ
ἐστὶν ἐκτεταμένη ἡ καλλιέργεια καὶ περιλαμβάνει
καὶ τὴν ἐθερίσιν καὶ τὴν φύλαξιν αὐτοῦ.

- 3) Ξήρανσις τοῦ χόρτου καὶ δέσιμον. Ποῖα ἐργαλεῖα ἐχρησιμο-
ποιοῦντο; (Παραθέσατε μετὰ τῆς περιγραφῆς καὶ τὴν σχετι-
κὴν τοπικὴν λαϊκὴν ὀνοματολογίαν, ὡς καὶ σχεδιάσματα καὶ

νισμόν ; Περιγράψατε τὸν τρόπον τοῦτον ἢ οἶονδήποτε ἄλλον.

τοῦ θύλακα... ἀλωναίου... ἀλωναίου...
καρὰ... ἀλωναίου... ἀλωναίου... ἀλωναίου...
ἀλωναίου... ἀλωναίου... ἀλωναίου... ἀλωναίου...
ἀλωναίου... ἀλωναίου... ἀλωναίου... ἀλωναίου...

11) Πῶς γίνεται τὸ ἀλώνισμα τῶν σταχύων διὰ τῆς χρησιμοπο-
ήσεως ζῶων (βοῶν, ἵππων κλπ.).

α) Ἀλώνισμα πρὸς ἀχυραποίησην τῶν σταχύων διὰ τῆς καταπατή-
σεως αὐτῶν ὑπὸ περιφερομένων ζῶων (βοῶν, ἵππων κλπ.).
Πολλαχοῦ τοποθετεῖται πρὸς τοῦτο καθέτως εἰς τὸ μέσον τοῦ ἀλω-
νίου ξύλινος στῦλος, ὕψους δύο μέτρων (καλούμενος θηλειῆς,
στρούλουρας, δουκάνη, βουκάνη κ.ά.), ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἐξαρτῶν-
ται σχοινία, ὡς εἰς τὸ αὐτωτέρω σχεδιαγράφημα, διὰ νὰ συγκρατοῦν-
ται ἀπὸ τὸ ἕτερον ἄκρον τῶν τῶν ζῶα, ὥστε νὰ περιφέρωνται κυκλι-
κῶς, «νὰ ἔρχονται γῦρες», καὶ οὕτω νὰ κόβουν τὰ στάχυα.....

τοῦ θύλακα... ἀλωναίου... ἀλωναίου... ἀλωναίου...
ἀλωναίου... ἀλωναίου... ἀλωναίου... ἀλωναίου...
ἀλωναίου... ἀλωναίου... ἀλωναίου... ἀλωναίου...
ἀλωναίου... ἀλωναίου... ἀλωναίου... ἀλωναίου...

β) Πῶς ζεύονται οἱ βόες, τὰ ἄλογα κλπ. διὰ τὸν τρόπον τοῦτον τοῦ
ἀλωνισμού. Πῶς συνδέεται τὸ σχοινὶ ἀπὸ τὸν κάθετον ἀλωνό-
στυλον μὲ τὰ ζῶα; (Εἰς τινας τόπους δένεται τὸ σχοινὶ εἰς θηλειῆς,
αἱ ὁποῖαι περιβάλλουν τὸν λαιμόν τῶν ζῶων. Εἰς ἄλλους τόπους
εἰς τὸ ἀλώνισμα διὰ τοῦ τρόπου τούτου δὲν ὑπάρχει στῦλος εἰς τὸ
μέσον τοῦ ἀλωνιοῦ. Τὰ ἀλωνίζοντα ζῶα περιφέρονται συνδεδε-
μένα εἰς σειρὰν διὰ σχοινίου, τὸ ὁποῖον σχηματίζει θηλειῆς περὶ τὸν
λαιμόν ἐκάστου ζῶου. Περιγράψατε ὅπου ὑπῆρχεν (ἢ διατηρεῖται
ἀκόμη) ἀλωνισμός κατὰ τὸν ἓνα ἢ τὸν ἄλλον τρόπον, παραθέτον-

- 8) Ἀπὸ ποίαν ὥραν τῆς ἡμέρας ἀρχίζει ὁ ἀλωνισμός, κατὰ ποίαν δὲ διακόπτεται διὰ τὰ ἐπαναληφθῆ τὴν ἐπομένην. ;

Ἀρχίζει ἀπὸ τὴν 10 π.μ. καὶ 11 π.μ.
ὁ πρῶτος ἀλωνισμὸς ἀρχίζει ἀπὸ τὴν 10 π.μ. καὶ 11 π.μ.
ὁ δεύτερος ἀλωνισμὸς ἀρχίζει ἀπὸ τὴν 12 π.μ. καὶ 1 π.μ.
ὁ τρίτος ἀλωνισμὸς ἀρχίζει ἀπὸ τὴν 2 π.μ. καὶ 3 π.μ.
ὁ τέταρτος ἀλωνισμὸς ἀρχίζει ἀπὸ τὴν 4 π.μ. καὶ 5 π.μ.
ὁ πέμπτος ἀλωνισμὸς ἀρχίζει ἀπὸ τὴν 6 π.μ. καὶ 7 π.μ.
ὁ ἕκτος ἀλωνισμὸς ἀρχίζει ἀπὸ τὴν 8 π.μ. καὶ 9 π.μ.
ὁ ἑβδόμος ἀλωνισμὸς ἀρχίζει ἀπὸ τὴν 10 π.μ. καὶ 11 π.μ.

- 12) Ποία ἄλλα ἀλωνιστικά ἐργαλεῖα εἶναι ἐν χρήσει; (Εἰς τινὰς τοποὺς χρησιμοποιεῖται ἐπίμηκες ξύλον, τὸ ὁποῖον, καλούμενον διχάλι, δικούλι, δουκράνι κλπ., ἔχει τὸ ἄκρον ὀδοντωτὸν ὑπὸ τὴν κατωτέρω μορφήν):

ὁ δούκρας ἔχει τὸ ἄκρον ὀδοντωτὸν καὶ τὸ ἄκρον ὀδοντωτὸν
ὁ δικούλι ἔχει τὸ ἄκρον ὀδοντωτὸν καὶ τὸ ἄκρον ὀδοντωτὸν
ὁ δουκράνι ἔχει τὸ ἄκρον ὀδοντωτὸν καὶ τὸ ἄκρον ὀδοντωτὸν

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

- 13) Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἀλωνισμοῦ ὁ γεωργὸς μὲ τὸ διχάλι ἢ τὸ δικράνι, ἐρχόμενος γύρω εἰς τὸ ἀλώνι, ρίπτει ἐντὸς τοῦ κύκλου τὸν ὅποιον διαγράφουν τὰ ζῶα ἢ τὸ ἀλωνιστικὸν μηχανήμα τοὺς ἀκόππους στάχυν ;

ὁ γεωργὸς ἔχει τὸ διχάλι καὶ τὸ δικράνι καὶ τὸν ἀλωνιστικὸν μηχανήμα
ὁ γεωργὸς ἔχει τὸ διχάλι καὶ τὸ δικράνι καὶ τὸν ἀλωνιστικὸν μηχανήμα

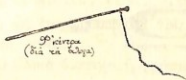
- 14) Ὅτε ἐν χρήσει εἰδικὴ ἀλωνόβεργα διὰ τὴν ὁδήγησιν καὶ τὸ κτύπημα τῶν ζώων ; (Ἐν Κρήτῃ λέγεται αὕτη βουκέντρι· ἀλλαχοῦ φ'κέντρα). Πόσον μῆκος εἶχε καὶ ποία ἡ κατασκευὴ της ; (Σχεδιάσατε τὴν ράβδον αὐτήν). (Βλέπετε κατωτέρω εἰκόνα),

ὁ γεωργὸς ἔχει τὴν ἀλωνόβεργαν καὶ τὴν ἀλωνόβεργαν
ὁ γεωργὸς ἔχει τὴν ἀλωνόβεργαν καὶ τὴν ἀλωνόβεργαν
ὁ γεωργὸς ἔχει τὴν ἀλωνόβεργαν καὶ τὴν ἀλωνόβεργαν

κατασκευάζει.

- 15) Πώς λέγεται ἡ ἐργασία τοῦ ἀλωνίσματος ἐνὸς ἀπλώματος, δηλ. ἐνὸς στρώματος σταχύων ἐντὸς τοῦ ἀλωνιοῦ. (Ἐν Κρήτῃ καλεῖται δούλα). Πόσαι στρώσεις (δηλ. ἀπλώματα) σίτου, κριθῆς, βρώμης κλπ. ἠλωνίζοντο καθ' ἡμέραν

Μία δούλα καὶ ἑπτά στρώσεις καὶ ἑπτά ἀπλώματα

- 16) Πώς λέγονται οἱ ἀλωνισθέντες στάχυες, προτοῦ λιχνισθοῦν διὰ τὰ ἀποχωρισθοῦν τὰ ἄχυρα ἀπὸ τὸν καρπὸν ; (ἐν Κρήτῃ : μάλαμα)

- 17) Ποῖοι ἀλωνίζουσι : ὁ ἴδιος ὁ γεωργὸς μὲ ἰδικὰ τοῦ ζῶα ἢ ὑπῆρχον (ἢ ὑπάρχουν ἀκόμη) εἰδικοί ἀλωνισταί (ἐν Αἰτωλίᾳ : βαλμάδες, δηλ. τσάμπηδες, καλούμενοι ἀλωνιστοὶ καὶ ἀγωνιστῆς), οἱ ὅποιοι εἶχαν βοδινὰ ἢ αἰγὰ καὶ ἀνελάμβανον τὸν ἀλωνισμόν

Ὁ ἴδιος ὁ γεωργὸς μὲ ἰδικὰ τοῦ ζῶα ἢ ὑπῆρχον (ἢ ὑπάρχουν ἀκόμη) εἰδικοί ἀλωνισταί (ἐν Αἰτωλίᾳ : βαλμάδες, δηλ. τσάμπηδες, καλούμενοι ἀλωνιστοὶ καὶ ἀγωνιστῆς), οἱ ὅποιοι εἶχαν βοδινὰ ἢ αἰγὰ καὶ ἀνελάμβανον τὸν ἀλωνισμόν

- 18) Πλὴν τοῦ μέσου τούτου μὲ ζῶα καὶ μὲ ἀλωνιστικὸν ἐργαλεῖον ὑπῆρχον παλαιότερον εἰς χρῆσιν ἄλλα μέσα χωρισμοῦ τοῦ καρποῦ ἀπὸ τοὺς στάχους· π.χ. τὸ κοπάνισμα αὐτῶν μὲ χονδρὸν ξύλον (τὸν κόπανον) ἢ μὲ ἄλλον τρόπον ; (βλ. κατωτέρω ἐν σελ. 26 εἰκόνα).

Τὸ κοπάνισμα αὐτῶν μὲ χονδρὸν ξύλον (τὸν κόπανον) ἢ μὲ ἄλλον τρόπον ; (βλ. κατωτέρω ἐν σελ. 26 εἰκόνα).

- 19) Ὁ κόπανος οὗτος πῶς ἐλέγετο· ἐκ ποίου ξύλου κατασκευάζετο· πόσον μῆκος καὶ πᾶχος εἶχε καὶ ποῖον τὸ σχῆμά του ;

Ὁ κόπανος οὗτος πῶς ἐλέγετο· ἐκ ποίου ξύλου κατασκευάζετο· πόσον μῆκος καὶ πᾶχος εἶχε καὶ ποῖον τὸ σχῆμά του ;

- 20) Τὸ κοπάνισμα τῶν σταχύων ἐγίνετο εἰς τὸ ἀλώνι ἢ εἰς τὴν αὐλὴν;
Διὰ ποῖα δημητριακὰ ἐγίνετο (ἢ γίνεται) χρῆσις τοῦ κοπάνου;
(π.χ. φακῆς, ρεβιθιῶν κλπ.)
το κοπάνισμα γίνεται εἰς τὸ ἀλώνι
καὶ εἰς τὴν αὐλὴν. εἰς τὴν αὐλὴν εἰς τὸ ἀλώνι

κοπάνος στρογγυλὸς

ξύλο καμπυλωτό διὰ τὸ κοπάνισμα
μικρῶν ἀμυγδάλων...

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Ὑπὸ πόσων καὶ ποίων προσώπων ἐγίνετο· μόνον ὑπὸ τῶν μελῶν
τῆς οἰκογενείας ἢ καὶ συγγενῶν; Ἀνελάμβανον τὸ ἔργον τοῦτο
ἄλλα πρόσωπα ἐπ' ἀμοιβῇ; Πῶς ἐκαλοῦντο τὰ πρόσωπα αὐτά;
Πῶς ἐγίνετο τὸ κοπάνισμα τοῦτο διὰ τὰ δημητριακὰ μεγάλων
παραγωγῶν;

το κοπάνισμα γίνεται εἰς τὸ ἀλώνι
καὶ εἰς τὴν αὐλὴν. εἰς τὸ ἀλώνι εἰς τὴν αὐλὴν
εἰς τὸ ἀλώνι εἰς τὴν αὐλὴν. εἰς τὸ ἀλώνι
εἰς τὴν αὐλὴν. εἰς τὸ ἀλώνι εἰς τὴν αὐλὴν.

- 21) Ποῦ ἐτοποθετοῦντο (ἐξηπλοῦντο) οἱ στάχυες διὰ τὸ κοπάνισμα.
Ἐγίνετο τοῦτο ἀπ' εὐθείας ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἢ ἐπὶ ξύλου; Πόσαι
στρώσεις (δηλ. ἀπλώματα) σταχύων ἐκοπανίζοντο τὴν ἡμέραν;
Τὸ κοπάνισμα ἀπέβλεπε μόνον εἰς τὸν χωρισμὸν τοῦ καρποῦ ἢ

και εις την άχυροποίησιν των σταχύων ; (Περιγράψατε λεπτομερῶς τόν τρόπον τοῦτον χωρισμοῦ τοῦ καρποῦ ἀπό τοὺς στάχους, παραθέτοντες σχεδιαγραφήματα ἢ φωτογραφίας)

οὗτο τοῦ σταχυοῦ καὶ ἀποκατεστάθη
αὐτὸν καὶ τὸν σταχυοῦ καὶ τὸν σταχυοῦ
καὶ τὸν σταχυοῦ καὶ τὸν σταχυοῦ
καὶ τὸν σταχυοῦ καὶ τὸν σταχυοῦ

- 22) Κατὰ τὸ ἀλώνισμα διὰ τῶν ζώων, ὡς ἐπίσης καὶ διὰ τοῦ κοπάνου, ἐτραγουδοῦντο τραγούδια ; Ἐάν ναι, ποῖα ;

Κατὰ τὸ κοπάνισμα μήπως ἐλέγοντο εἰδικὰ δίστιχα ἢ φράσεις διὰ τὸν συντονισμόν τοῦ ρυθμοῦ τῆς ἐργασίας ;

ὁ κοπάνισμα ἢ τὸν σταχυοῦ καὶ τὸν σταχυοῦ
καὶ τὸν σταχυοῦ καὶ τὸν σταχυοῦ

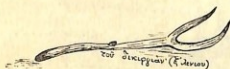
- 23) Πότε τὸ πρῶτον ἔγινε χρῆσις ἀλωνιστικῆς μηχανῆς εἰς τὸν τόπον σας.

Ποῖος τὴν ἐπρομηθεύθη (πρόσωπον, συνεταιρισμός κλπ.). (Περιγράψατε τὸν τρόπον λειτουργίας αὐτῆς)

β'. Λίχνισμα

- 1) Πῶς λέγονται οἱ ἀλωνισμένοι στάχυες, ἐτοιμασμένοι διὰ τὸ λίχνισμα (ἐν Αἰτωλίᾳ : λειῶμα, ἐν Κρήτῃ : μάλαμα). Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον σωρεῖται τὸ λειῶμα διὰ τὸ λίχνισμα ; πῶς λέγεται τοῦτο (εἰς Κρήτην : θρινάκι, εἰς Αἰτωλίαν καὶ Πελοπόννησον : δικριάνι, ἀλλαχοῦ : δικιργιάνι) καὶ ποῖον τὸ σχῆμα αὐτοῦ.

ὁ λειῶμα καὶ τὸ λειῶμα
καὶ τὸ λειῶμα καὶ τὸ λειῶμα

Ὁ σχηματιζόμενος σωρὸς ἔχει σχῆμα στρογγύλον ἢ ἐπίμηκες ;
Προτοῦ ἀρχίσῃ τὸ λίχνισμα (ἀνέμισμα) πρὸς ἀποχωρισμόν τοῦ ἀχύρου

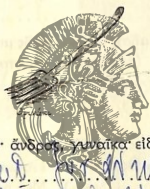
ἀπὸ τὸν καρπὸν, καρφώνεται τι ἐπάνω εἰς τὸν σωρόν ; Μήπως μα-
χαίρι, τὸ θρινάκι ἢ ἄλλο τι ; Τί λέγεται κατὰ τὴν πράξιν ταύτην
καὶ πρὸς ποῖον σκοπὸν γίνεται τὸ ἔθιμον τοῦτο.....

ὁ θυρεὸς ἐν κινησθέντι ἡρώδω τοῦ εἰρη-
χροῦ δὲ καὶ ἡδονῶς, ὁ κινησθεῖς.....
τίκται δὲν ἀποφάσκειτο τοῦ τοῦ θυρεοῦ.....

- 2) Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον γίνεται τὸ ἀνέμισμα ; (Πῶς λέγεται τοῦτο :
φιδάρι, θρινάκι ; Ἰχθυογραφήσατε τοῦτο.....

τὴν ἀφῆκε μὲν ἐν θυρεῶνι καὶ
ἐν ἀντιθέσει ἐν τῷ ἀποφάσκει.....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

- 3) Ποῖος λιχνᾶ (ἀνέμιζει)· ἄνδρας, γυναῖκα· εἰδικὸς λιχνιστὴς ἐπ' ἀμοιβῇ ;

ἡλικία καὶ ἡλικία καὶ ἡλικία καὶ ἡλικία.....
ἀλλὰ ἐν τῇ ἀντιθέσει καὶ ἐν τῇ ἀντιθέσει.....

- 4) Πῶς λέγονται τὰ χονδρὰ τεμάχια τῶν σταχύων, τὰ ὅποια μετὰ τὸ
λίχνισμα παραμένουν μετὰ τοῦ καρποῦ· (εἰς τινὰς τόπους καλοῦν-
ται : κόντυλοι, κόμπια). Πῶς ἀποχωρίζεται ὁ καρπὸς ἀπὸ τοὺς κον-
τύλους ἢ τὰ κόμπια ; Ποῦ συνηθίζεται νὰ γίνεται δευτέρον ἀλῶ-
νισμα διὰ τῶν ποδῶν τῶν ζώων, ὥστε νὰ ἀποφλοιωθῇ ὁ σῖτος κλπ ;

οὐκ ἀποφάσκειτο.....
.....

- 5) Πῶς γίνεται ἡ ζευῖσις τῶν ζώων διὰ τὸ δεύτερον, ὡς ἀνωτέρω, ἀλῶ-
νισμα ; Ποῦ ἀπαντᾷται τὸ ἀλῶνισμα τοῦτο· πῶς λέγεται ; (Ἐν

Κρήτη: ξεβαβούλισμα καὶ καρπολώνεμα)· διὰ ποῖα δημητριακὰ συν-
ηθίζεται τοῦτο

..... διὰ τὸν ἀνέμισμα καὶ τὸν ἀποχωρισθῶν τὰ ἄχυρα,
..... πῶς γίνεται ἡ διαλογή τοῦ καρποῦ ἀπὸ τὰ μετ' αὐτοῦ παραμένοντα
..... χονδρὰ τεμάχια τῶν σταχυῶν (τοὺς κοντύλους, κόμπια κ.ἄ.) :

- 6) Ἀφοῦ διὰ τοῦ λιχνίσματος (ἀνέμισματος) ἀποχωρισθοῦν τὰ ἄχυρα,
πῶς γίνεται ἡ διαλογή τοῦ καρποῦ ἀπὸ τὰ μετ' αὐτοῦ παραμένοντα
χονδρὰ τεμάχια τῶν σταχυῶν (τοὺς κοντύλους, κόμπια κ.ἄ.) :

..... τὸν ἀνέμισμα καὶ τὸν ἀποχωρισθῶν τὰ ἄχυρα,
..... πῶς γίνεται ἡ διαλογή τοῦ καρποῦ ἀπὸ τὰ μετ' αὐτοῦ παραμένοντα
..... χονδρὰ τεμάχια τῶν σταχυῶν (τοὺς κοντύλους, κόμπια κ.ἄ.) :

Γίνεται τοῦτο κατὰ τὸ ἀνέμισμα ἀπομακρυνομένων τῶν ξένων αὐτῶν
ὕλων ὑπὸ γυναικὸς διὰ σαρώθρου; ἢ δι' ἄλλων μέσων, ὡς π.χ. κοσκί-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

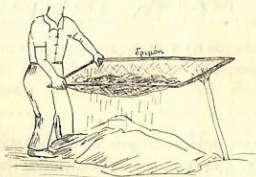
ΑΘΗΝΩΝ

κόσκινο πάλαιό· δερμάτινο

κόσκινο ἢ ἀπυλός

ἐπιμόνι

νων μετ' ὅπας διαφόρων μεγεθῶν· π.χ. μετ' τὸ κόσκινο τὸ καλούμενον
κατὰ τόπους : βολίστρη, δερμόνι, δορμόνι, δριμόνι, ρεμόνι κλπ.

(Περιγράψατε λεπτομερῶς τοὺς ἐν χρήσει παλαιότερον (ἢ καὶ σήμερον) τρόπους χωρισμοῦ τῶν κόκκων τῶν δημητριακῶν ἀπὸ τὰ ἄχυρα καὶ τὰς ἄλλας ὕλας. Ἰχνογραφήσατε δὲ ἢ παραθέσατε φωτογραφίας τῶν ἐν χρήσει ἐργαλείων καὶ σκευῶν)

τῶν ἐν χρήσει ἐργαλείων καὶ σκευῶν)

- 7) "Όταν έτοιμασθῇ, ὡς ἀνωτέρω, ὁ καρπὸς σχηματίζεται εἰς σωρόν ;
Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον σωρεύεται; Χαράσσεται ἐπὶ τοῦ σωροῦ σταυ-
ρός ; Πῶς χαράσσεται καὶ ποία ἡ μορφή του. Μήπως ἐμπηγνύεται
κατόπιν εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ σωροῦ τὸ ἐργαλεῖον τοῦ λιχνίσματος
(θρινάκι, φτυάρι), ἐπακολουθεῖ δὲ καὶ προσκύνησις καὶ ἀσπασμὸς
τοῦ σωροῦ ὑπὸ τοῦ γεωργοῦ,

του σωρού υπό τῷ γεωργεῖν

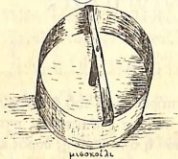
- 8) Ἄλλα ἔθιμα προτοῦ νὰ μεταφερθῇ ὁ καρπὸς (σίτος, κριθή κλπ.) εἰς τὴν ἀποθήκην.

εις την ἀποθήκην.

γ'.1) Ποίαι ὀφειλαὶ πρὸς τρίτους ἔπρεπε νὰ καταβληθοῦν εἰς εἶδος ἀμέσως εἰς τὸ ἀλώνι· π.χ. ἡ δεκάτη, κοινῶς δεκάτισμα. Ποία ἦτο ἡ συνθήκη. Ἦρχετο ὁ δεκατιστὴς εἰς τὸ ἀλώνι; Μὲ ποῖον μέτρον (δοχεῖον) ἐγένετο ἡ μέτρησις τοῦ σίτου, τῆς κριθῆς κλπ., διὰ τὴν εἴπραξιν ὑπὸ τοῦ δεκατιστοῦ τοῦ «δεκάτου». (Σημειώσατε τὸ ὄνομα τοῦ μετρητοῦ, τὴν

χωρητικότητά του εἰς ὀκάδας, εἰς κοιλὰ κλπ., παραθέσατε δὲ καὶ ἰχνογράφημα αὐτοῦ· βλ. κατωτέρω σχετικὰς εἰκόνας).....

ὅσον δοχεῖον. ἔχει ἐκτετατὴν ὀδὸν
πρὸς τὸ ἄνω καὶ ὑποκαταλαμβάνει τὸν
ὅσον τοῦ δοχεῖου. ἔχει ἐκτετατὴν ὀδὸν.

2) Ποῖα ἄλλα βάρη κατεβάλλοντο εἰς εἶδος εἰς τὸ ἄλωνι ;

- α) τὸ παπαδιάτικο,
- β) τὸ ἀγροφυλακιάτικο,
- γ) τὸ γυφτιάτικο,
- δ) τὸ ἄλωνιάτικο κλπ.

Σημειώσατε τὰ ἐν χρήσει παλαιότερον μέτρα τῶν δημητριακῶν (ὄνομα, χωρητικότης, σχῆμα, καὶ παραθέσατε ἰχνογραφήματα ἢ φωτογραφίας αὐτῶν)

ὅσον δοχεῖον

3) Ποῦ ἀπεθηκεύετο κατόπιν ἡ παραγωγή (ὁ καρπὸς) ὑπὸ τοῦ γεωργοῦ ἐντὸς τῆς οἰκίας (εἰς ποῖα δοχεῖα) ἢ εἰς ἀγρούς ἐντὸς εἰδικῶν λάκκων ; (Σημειώσατε λεπτομερῶς εἰς ἐκάστην περίπτωσιν τὰς σχετικὰς συνηθείας)

ἐντὸς οἰκίας καὶ ἐν ἀγροῖς μετὰ τὴν
ἡ δὲ οἰκία (ἐντὸς οἰκίας καὶ ἐν ἀγροῖς).

4) Τὸ ἄχυρον ποῦ ἀπεθηκεύετο. Εἰς ἀποθήκην (ἀχυρῶνα) ἐντὸς τοῦ χωρίου ἢ εἰς τὸν ἀγρὸν καὶ παρὰ τὸ ἄλωνι. Πῶς ἐγίνετο ἡ ἀποθή-

κευσις εἰς τὴν ὑπαιθρον ;
 εἰς ἀκίρην μὲν δὲ θῶναι.

- 5) Πῶς ἐγίνετο (ἢ γίνεται) ἡ διαλογὴ τοῦ σπόρου. Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ
 θερισμοῦ ἀπὸ τοῦ καλυτέρου στάχους ἢ μετὰ τὸ ἀλώνισμα ; ...

μετὰ τὸ ὅλον θῶναι.

- 6) Μήπως ὅπου γίνεται ἡ διαλογὴ τοῦ σπόρου πρὸ τοῦ θερισμοῦ κατα-
 σκευάζεται τότε ἢ μετὰ τὸν θερισμὸν πλέγμα (πλεκτὴ) ἐκ σταχυῶν,
 τὸ ὅποιον ἀναρτᾶται εἰς τὸ εἰκονοστάσιον ἢ ὀπισθεν τῆς θύρας κλπ ; ..

Πῶς λέγεται ἡ πλεκτὴ αὕτη ; Ποῖον τὸ σχῆμα τῆς ποῦ φυλάσσεται.
 πρὸς ποῖον σκοπὸν καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον ; ...

Δ'. ΕΤΗΣΙΑ ΠΥΡΑΙ

- α'. 1) Κατὰ ποίας ἡμέρας τοῦ ἔτους λαμβάνει χώραν κατ' ἔθιμον εἰς τὸν
 τόπον σας ἀναμνα φωτιάς εἰς τὸ ὑπαιθρον. (Π.χ. παραμονὴ Χριστου-
 γέννων, ἑσπέρas 23 Ἰουνίου (Κληδόνου), Ἀποκριές, πρώτη Μαρ-
 τίου, Πάσχα (κάψιμο τοῦ Ἰαύδα), ἑσπέρas τῆς 31 Αὐγούστου κλπ.)

τὴν κυριακὴν καὶ ἀποκριὰς καὶ τὴν πρώτην
 τῆς ὁλοῦ κυριακῆς καὶ ὀρθρῆς
 καὶ ἀντικρῶ ἀποκριῶν.

Εἰς ποίας ἡμέρας, ποῖαν ὥραν καὶ εἰς ποῖον μέρος ; ...

ἐπὶ τῇ κυριακῇ, νύκτα καὶ
 ἐπὶ τῇ πρωτῇ καὶ δευτέρῃ
 ἡμέρᾳ τῆς ὁλοῦ κυριακῆς καὶ ἀντικρῶ.

2) Πῶς λέγεται ἡ φωτιά αὐτή; (π.χ. φανός, ἀφανός κλπ.).....

φίδια καὶ χαμῆλα

β'. 1) Ποῖοι ἀνάπτουν τὴν πυράν; παιδιά, ἡλικιωμένοι, ποῖος ἄλλος;...

ἀπὸ ἀρχαίων καὶ νεώτερον καὶ ἀπὸ
ἐν τῇ πυρᾷ. διὰ τὴν αὐτὴν αἰτία.

2) Ποῖος ἢ ποῖοι συλλέγουσιν τὰ ξύλα, θάμνους κλπ. διὰ τὴν πυράν.

Τὰ κλέπτουν; Ἄν ναι, ἀπὸ ποῖον μέρος;

ἐκ τῶν καὶ πορτοῦν αὐτὸν ὅλα τὰ αἰῶνα
ἐκ τοῦ κυρίου.

3) Πῶς γίνεται ἡ συγκέντρωσις των. (Περιγράψατε λεπτομερῶς)

ἐκ τῶν καὶ ἀπὸ τῶν καὶ ἀπὸ τῶν
καὶ καὶ ἀπὸ τῶν καὶ ἀπὸ τῶν
καὶ καὶ ἀπὸ τῶν καὶ ἀπὸ τῶν
καὶ καὶ ἀπὸ τῶν καὶ ἀπὸ τῶν

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

γ'. Ποῖαι αἱ συνήθειαι εἰς κάθε τόπον διὰ κάθε πυράν;

1) Προσευχαί, διάφοροι ἐπικλήσεις, ξόρκια, ἄσματα, κρότοι, θόρυβος.

Καταγράψατε τὰ σχετικὰ κείμενα

ἀπὸ τῶν καὶ ἀπὸ τῶν καὶ ἀπὸ τῶν
ἀπὸ τῶν καὶ ἀπὸ τῶν καὶ ἀπὸ τῶν
καὶ καὶ ἀπὸ τῶν καὶ ἀπὸ τῶν
καὶ καὶ ἀπὸ τῶν καὶ ἀπὸ τῶν

2) Πηδήματα, χοροὶ γύρω ἀπὸ τὴν πυράν. (Περιγραφή λεπτομερῆς)

ἀπὸ τῶν καὶ ἀπὸ τῶν καὶ ἀπὸ τῶν
ἀπὸ τῶν καὶ ἀπὸ τῶν καὶ ἀπὸ τῶν

- 3) Τί καίονται εἰς τὰς πυρὰς αὐτάς· (κάψιμον τροχοῦ ἀμάξης, λουλουδιῶν τοῦ Μάρτη, τοῦ στεφάνου τῆς Πρωτομαγιάς κλπ.) . . .

... Μοῦρα, ψῆμα, λῆαν, (Caulophanes)

- 4) Καίονται (ἢ ἐκαίοντο) ὁμοιώματα· π.χ. κατὰ τὸ Πάσχα ὁμοίωμα τοῦ Ἰούδα· (περιγράψατε λεπτομερῶς) . . .

... ὁ Χρῆς.

- 5) Παραθέσατε λεπτομερῆ περιγραφὴν τοῦ ἔθιμου εἰς τὸν τόπον σας

... ἐν τῇ Πάτρει.

Κ. Βασιλείος το Μπελέκος

Διδασκαλὴ - Φοιτητὴν

Α' Περιφέρειαν - Ἰωαννίνων

Κοινοτομία

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ Α΄ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ΔΗΜΟΤΙΚΟΝ ΣΧΟΛΕΙΟΝ ΦΟΡΤΟΣΙΟΥ

Έν Φορτοσίω τῇ 2 Νοεμβρίου 1970

Π ρ ό ς

Αριθ. Πρωτ. 103.

Τῇν Ἀκαδημίαν Ἀθηνῶν

Κέντρον Ὑπεύθυνης τῆς Ἑλληνικῆς Λογογραφίας

Ἀναγνωστοπούλου 14

Ἀθῆναι- 136

Ἐχομεν τὴν τιμὴν νά διαβιβάσωμεν ὕμῖν, δεδύτως καὶ κατὰ τὸ μέγιστον δυνατόν, συμπληρωμένον δελτίον ἐρωτηματολογίου διὰ γεωργικὰ ἐργασίαι καὶ ἔθους κρηῶς, συνοδευόμενον μετὰ δευτέρου φύλλου ἐκ δεκαπέντε ὁλοκλήρων καὶ καλῶς θακτυλογραφημένων εἰρησίων, με ἀνάλυσιν περιγραφικὴν καὶ πλουσίαν ἐπὶ πάντων τῶν θεμάτων καὶ ἀναλυτικῶς ἐπὶ ἐκαστοῦ κεφαλαίου καὶ με ἀναδόν ἁπλῆν ἐπὶ ἁπλῶν τραγουδιῶν καὶ ἐκδοθέντων μέχρι σήμερον κατὰ τὴν ἡμετέραν γνώμην, κεχωριστικῶς καὶ ἐπὶ μιᾷ ἐκάστης ἀσχολίας ἢ καὶ ἐργασίας γεωργικῆς. - Προσέτι διὰ τὴν πλήρη καὶ ἀπό πάσης πλευρᾶς σχηματισθὲν γνώμης ἐπὶ ὅλων αὐτῶν, διαβιβάζω καλῶς συσκευασμένα ἐπὶ κυτρίου μετὰ τῶν ὀνομασιῶν ἐκαστοῦ ἐκ τῶν ἐργαλείων καὶ συνέργων τῶν χρησιμοποιούμενων διὰ τὰς ἐργασίας αὐτάς μικρὰ ξύλινα ὁμοιώματα ἐργαλείων καὶ λοιπῶν συνέργων, συρραμένων ἐπὶ φύλλου χαρτοφύλλου καλῶς. Ἐπὶ ἐνὸς ἐκάστου διαφαίνεται καὶ ἡ ὀνομασία καὶ ἡ θέσις αὐτοῦ. -

Μετά πάσης τιμῆς

ὁ Διευθυντὴς τοῦ Σχολείου

[Handwritten signature]

Πασ. Μπενέκος

ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΣ ΦΟΡΤΟΣΙΟΥΣ Α': ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Π Ε Ρ Ι Γ Ρ Α Φ Η

γεωργικῶν ἐργασιῶν, ἐργαλείων καὶ ἀποκριάτικης φωτιᾶς.-

Αἱ συνθησιμέναι γεωργικαὶ ἐργασίαι καὶ ἀπασχολήσεις χωρίζονται γενικῶς εἰς τὰς κάτωθι κατὰ σειρὰν καὶ ἐποχὴν. Προηγούνται τὰ ἀνοιξιῶτα καὶ ὀργώματα κατὰ τοὺς μῆνας Φεβρουάριον καὶ Μάρτιον, ἀκολουθοῦν αἱ παρῶμαι σποραὶ Ἀπριλίου καὶ Μαΐου, συνήθως ἀπὸ ἀραβόσιτο, πιτζέλια, ρεβύθια, λαχανικὰ κ.κ. Κατὰ τὸν Σεπτέμβριον μῆναν μέ Ὀκτώβριον τώρα μέ τό μέγα πανηγύρι τῶν χωραφῶν, ἀρχίζουν αἱ μεγάλαι σποραὶ τοῦ σίτου καὶ κάπου κοντά σ' αὐτόν καὶ βρίζης. Ἐνδιαμέσῳς ὅμως ἔχομε καὶ ἄλλας γεωργικὰς ἐργασίας καὶ ἀπασχολήσεις γιὰ τίς ὁποῖες θά μιλήσωμε πῶς κάτω.-

Α': Ὀργώματα.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν ὀργωμάτων ὁ τόπος γέμιζε ἀπὸ φωνῆς καὶ μουγκρίσματα ζῶων. Κάθε γεωργός ἢ καὶ ἐπαγγελματίας ζευγίτης ἀκόμη, ἀπὸ πολλὰς ἡμέρας πρὶν, ἐτοίμαζε τὰ συναργά του γιὰ τὴν εὐλογημένην ἐργασίαν τῆς σπορᾶς. Καὶ πρῶτα βέβαια τὸ ζευγάρι τῶν βοδιῶν καὶ τ' ἄλεκτρι μέ ὅλα τὰ ἐργαλεία. Κάθε καλὸς νοικοκύρης εἶχε συνήθως τὸ ζευγάρι του ἀποτελούμεν ἀπὸ δύο γερά, χοντρά, βαριά καλοσφύρινα βοδινά. Ἄλλη βουλεύετο ἀπὸ τὰς ἐργασίαις τὸ γόνο ὀργώματα, καμινούρι καὶ κοντούρι. Ἄλλος ἔφερε ζευγὶν ἐλαφρύτερα καὶ ἦταν ὁ καλὺτερος νοικοκύρης τοῦ χωριοῦ. ὁ ὅλος ὅμως αὐτῶν εἶχε καὶ τὰ σύναργα τῶν συναφῶν ἐργασιῶν. Ἄλλοι ὅλα ἀπ' ὅλα .. τὸ ἄλεκτρι.-

Αὐτὸ ἦταν ὅλο ἀπὸ ξύλο, πλὴν λίγων βοηθητικῶν ἐξαρτημάτων, ἀποτελούμενο ἀπὸ τὰ ἐξῆς μέρη: Πρῶτα τὸ κοντούρι. Ὁλό γερὸ παχὺ ὥς 20 πόντοι πάχος καὶ ὕψος καὶ μῆκος ὥς ἓνα μέτρο μέ ἓνα καὶ εἴκοσι.- Ἦταν ἡ θέσις σ' ὅλο τὸ ὑπόλοιπο ἄλεκτρι, γιὰτὶ ἐπάνω σ' αὐτὸ σπρηνίζονταν ὅλα τὰ ἄλλα κομμάτια τοῦ ἀλετριῦ. Πρὸς τὸ πῖσω μέρος τοῦ κοντουριοῦ ὑπῆρχε ἀνοιγμένη θέσις ἐπὶ τῆς ὁποίας ἐνεσφηνώνετο γερὰ ἡ ξύλινη χειρολαβὴ χωρὶς νὰ κουνιέται καθόλου ἀπὸ τῇ θέσει της. Ἀπὸ μπροστά τῆς χειρολαβῆς περὶ τοὺς δέκα πόντους ὑπῆρχε ἄλλο ἀνοιγμα ὅπου ἐτοποθετεῖτο καὶ ἐνεσφηνώνετο πολὺ γερὰ ὁ σύρτης. Ὁ σύρτης ἦταν ξύλο μακρὺ, γερὸ, ἐλαφρὸ ὥς διδύμισι μέ τρία μέτρα μῆκος καὶ πάχος περὶ τὰ δέκα μέ δώδεκα ἑκατοστὰ. Ἀπὸ τὸ κοντούρι τώρα καὶ καμιά 30 ἑκατοστὰ μπροστά ἀπὸ τῇ θέσει πού ἐτοποθετεῖτο ὁ σύρτης ὑπῆρχε γερὰ δεμένη ὡσεὶ δῆς κουλῶρα ἀπὸ συρματόσχοινα ἢ σίδερο καὶ πού ἀγκάλιαζε μέσα της τὸ πῖσω μέρος τοῦ σύρτη πού καμπυλωειδῶς ἔφευγε πρὸς τὰ μπροστά καὶ πού μέ γερεῖς σφῆνες πρὸς τὸ ἐπάνω μέρος αὐτοῦ συγκρατοῦσε στή θέσει τῇ τὸ σύρτη, ἀλλὰ καὶ βοηθοῦσε πολὺ εἰς τὸ ἀνέβασμα ἢ κατέβασμα τοῦ σύρτη, ἀνάλογα μέ τὸ ὕψος τῶν βοδιῶν καὶ τῆς αὐλαχιάς τοῦ χωραφιοῦ. (σχέδιον σχετικῶς)

Αὐτὰ ἐπὶ τοῦ κοντουριοῦ, τὸ ὁποῖον πρὸς τὸ ἐμπρόσθιον μέρος κατέλειγεν εἰς μύτην, τὴν μυτιν καλουμένην, ἐπὶ τῆς ὁποίας προσαρμόζονταν ἔριστα τὰ φτερά, ξύλινα μέ ἀνοιγμα πρὸς τὰ πῖσω περίπου 30 ἑκατ.-

Τοῦτο ἄνοιγε δεξιά καὶ ἀριστερά τοῦ κοντουριοῦ καὶ εἶχε ὡς σκοπόν τ
 ἄνοιγμα τῶν χωμάτων κατὰ τὸ ὄργανον καὶ τῇ σπορᾷ τῶν χωραφιδῶν.

Ἐπὶ τῆς ~~ἀριστερᾷ~~ τοῦ κοντουριοῦ καὶ τῶν φτερῶν μαζί, καταλλήλως περ
 λεκημένων, ἐτοποθετεῖτο τὸ ὄνι κατὰ τέτοιον τρόπον ποῦ νά συνδέθῃ
 καὶ νὰ συγκρατῇ καλῶς στὴ θέσει των καὶ τὰ δύο αὐτά, τὰ ὅποια ὅσο καὶ
 ἔιν πιέζοντο πρὸς τὰ πίσω τόσο περισσότερο ἐσφυγγαν τῇ σφήνᾳ μὲ τὸ
 ὄνι καὶ τὰ φτερά μαζί.

Ἡ χειρολάβρα ἦταν γυριστὴ πρὸς τὰ πίσω γιὰ νὰ πιάνεται καλὰ ἀπὸ
 τὸ ζευγίτη. Ὁ σύρτης τώρα στήν ἐμπρόσθια ἄκρη του εἶχε μικρὴν καμπ
 πύλην μὲ ὀπὴ γιὰ τὸ καλὺτερον δέσιμο στό ζυγὸ μὲ τὰ λουριά. Τὰ λου
 ριά ἦταν δύο θηλιές. Μία ὀρθογώνια μὲ μῆκος περὶ τὰ 30 ἐκτ. καὶ ἡ
 ἄλλη στρογγυλὴ μὲ ἄνοιγμα περὶ τὰ 15 ἐκτ. καὶ ἡ μία ἐντὸς τῆς ἄλλης

Ἡ μακριὰ ἔμπαινε πρώτη σὲ μικρὴ ὀπὴ τοῦ ζυγοῦ καὶ στό κέντρο αὐ
 τοῦ καὶ ἀπὸ κάτω πρὸς τὰ πάνω ὥστε νὰ βγαίην λίγο ἀπὸ τὸ ζυγὸ πρὸς
 τὴν ἄνω καὶ ἐκεῖ περνοῦσε ἀπὸ μέσα της μιὰ γερὴ σφήνα ποῦ ἔδενε τώρα
 γερὰ ζυγὸ καὶ σύρτη μὲ τὴν στρογγυλὴν κουλούρα. Ἡ στρογγυλὴ κουλούρα
 δέχονταν μέσα της τὴν ἄκρη τοῦ σύρτη καὶ λίγο πίσω ἀπὸ μικρὴ ὀπὴ
 πού εἶχε ὁ σύρτης καὶ σὲ βάθος περὶ τὰ 30-40 ἐκτ. αὐτοῦ, ἐκ τῆς ὁ
 ποίας ὀπῆς ἔμπαινε ἄλλη σφήνα, ἡ ὅση γερὰ τώρα σύρτη κουλούρα κα
 ζυγὸ. Ὁ σύρτης τώρα ἀνάλογον μὲ τὰς δύο τῶν βοδιῶν καὶ τὸ βάθος τῶν
 αὐλακιδῶν τοῦ ἤθελεν ἄλλοτε ἀπὸ τὴν ἄλλοτε ἀνέβαινε. Τότε περὶ
 τὰς δύο σφηνῶν μὲ τὴν βοήθειαν τῶν αὐτῶν κουλούρων ποῦ ἦσαν ἐκείνη π
 σω στό κοντούρι καὶ κρατοῦνται ἀκίνητοι μὲ σφήνες γερές. Χοντρή σφήνα
 κάτω ὁ σύρτης, φιλὴ σφήνα καὶ ὁ σύρτης (κίβνα). -

Τὸ δεύτερον τώρα σκέλος τῶν ἐργῶν τοῦ κάθε ζευγίτη ἦταν ὁ ζυ
 γός. Τοῦτέστιν ὁ συνδετικὸς κρίκος ἀκίμεσον τῶν δύο βοδιῶν του. -

Πρόκειται περὶ ξύλου γεροῦ καὶ ἐλαφοῦ μῆκος περίπου δύο μέτρα καὶ
 πᾶχος περίπου 10 μὲ 15 ἐκατ. Εἰς τὸ μέσον αὐτοῦ ὑπῆρχε ἡ ὀπὴ διὰ τῇ
 τῆς ὁποίας περνοῦσαν τὰ λουριά γιὰ τὴν πρόσδεσι τοῦ σύρτη καὶ ὄλου
 τοῦ ὀπισθίου συστήματος μετὰ τοῦ ζυγοῦ, ὅπως προεῖπα. - Εἰς τὰ δύο
 ἄκρα αὐτοῦ, τοῦ ζυγοῦ, καὶ ὄχι τελείως εἰς τὴν ἄκρην, ὑπῆρχαν δύο
 ὀπές μικρές, στήμιὰ ἄκρη καὶ στήν ἄλλη, ἀνοίγματος περὶ τοὺς τρεῖς
 μὲ τέσσερες πόντους, καμωμένους μὲ ἀρίδα, διὰ τῶν ὁποίων ὅπως περ
 νοῦσαν οἱ δύο ζεῦλες, μακριὰ ~~ἀπὸ~~ ἢ μιὰ ἀπὸ τὴν ἄλλη περὶ τὰ 30-40 ἐ
 δύο δεξιά καὶ δύο ἀριστερά. Οἱ ζεῦλες εἶχαν μῆκος περὶ τὰ 50 μὲ 60
 ἐκτ. καμπυλωειδῶς πρὸς τὸ κέντρον αὐτῶν, καὶ πρὸς τὸ ἄνω μέρος αὐ
 τῶν διχαλωτὸν ἄνοιγμα περὶ τὰ 5 ἐκτ. γιὰ στήριγμα ἄνωθεν τοῦ ζυγοῦ
 ἐκ τῆς ὀπῆς τοῦ ὁποίου περνοῦσε. Ὡς περνοῦντας οἱ δύο ζεῦλες ἀπὸ
 τὸ ζυγὸ καὶ κατεβαίνοντας πρὸς τὰ κάτω περιέβαλον τὸν λαιμὸ τῶν βο
 διῶν, ξεχωριστὰ τὸ καθένα, ὡσειδῶς γερὰ προσδενομέναι εἰς κάτω ἄκ
 ρον ἢ κάθε μιὰ μὲ χοντρο σχοινὶ ἢ φλούδα ἀπὸ φτελιά (δέντρο) γερὰ.

Ἡ ὡσειδὴς θηλὰ ποῦ σχηματίζονταν γύρω ἀπὸ τὸ λαιμὸ τῶν βοδιῶν
 ἀπὸ τῆς ζεῦλες δέν περᾶζαν καὶ τόσο πολὺ τὸ λαιμὸ τῶν βοδιῶν.

Ἐκεῖνο ποῦ ἔπρεπε νὰ προσέχουν καὶ πρόσδεχαν οἱ ζευγῆτες ἦταν ὁ

ζυγός, πού έμπαινει έπάνω από τό λαιμό τών βοδιών. Αύτός έπρεπε νά κάθεται έλαφρά στο λαιμό τους καί νά μήν τρίβεται καθόλου καί πληγιάζει τά βόδια. Γι' αυτό στη θέσι αυτή καί άνάμεσα από τίς δυό ζευγες καί πρós τό ένα βόδι καί πρós τό άλλο, έβαζαν κομμάτια από τομάρια (δέρματα) από άρνιά ή κατσίκια, τά λεγόμενα σκιαδοθήλια, γερ-
θμως δεμένα από τό ζυγό καί κατά τέτοιο τρόπο ώστε νά μπορούν νά γαίνουν κατά τό βράδυ καί νά τά πέρνουν μαζίτων ή νά τά βάζουν ένω σέ δέντρο γιατί άλλιώς θά τ'άτρωγαν τό βράδυ οί άλεπές.

Ζευγίς καί έργασία.

"Όταν λοιπόν βλα ήταν έτοιμα γιά τή δουλειά, τραβοῦσε ό ζευγίτης τό ζευγάρι του στο χωράφι καί κοντά σέ κάποια άκρη του. Έκεί έσφιζε τό άλέτρι, τό ζυγό, τό ύνι καί άφού έβεβαιώνετο περί όλων αυτών τότε τραβοῦσε δίπλα του τά βόδια. Φαγομένα, ποτισμένα. Έδενε στά κεφάλια αυτών από μιά μακριά τριχιά, πού νά φθάνη ως πίσω από τή χειρολάβα, μέ μήκος από τό ζυγό ως πίσω από τή χειρολάβα, δηλαδή περί τά 3 μέ 4 μέτρα καί άκόμη. Κατά τό δέσιμο τής τριχιάς στο κεφάλι τ βοδιοῦ έπιαναν συνήθως καί κανένα αντί βοδιοῦ, τοῦ πιό άτίθασου βέβαια, γιά νά οδηγούνται έτσι πιό καλά καί νά μήν τραβά τό ένα καί τό άλλο κάθεται. "Όταν βλα ήταν έτοιμάζονταν τότε τραβοῦσε ό ζευγίτης τό ζευγάρι τοῦ τό ένα καί έλάμβανε τ' άλλο καί κατά τέτοιο τρόπο νά μπορῇ νά βάλῃ καλά τό ζυγό καί τό ύνι τών δυό βοδιών. Μόλις έβαζέ το ζυγό έδενε τή ζεύξη: νά πέρνουν καλά αλλη τοῦ αριστερά από κάθε λαιμό. Πάντα τή ζυγό νά καθήσῃ καλά καί τότε έδενε τίς ζεύγες καλά κάτω τοῦ λαιμοῦ όπως είπα. Κόιταγε άν είναι καλά τά σκιαδοθήλια στίς θέσεις των καί τραβοῦσε τώρα τά δυό μαζί βόδια πρós τό σύρτη τοῦ όλου αλετριοῦ. Περνοῦσε τό σύρτη στήν στρογγυλή κουλούρα, έβαζε τή σφήνα μπροστά από τήν κουλούρα από πάνω καί πρós τά κάτω καί έπαιρνε στά χέρια του τίς δυό τριχιές καί κανονίζοντας ὁμορφα τίς άποστάσεις έδενε τίς τριχιές τίς δυό μαζί από τή χειρολάβα καί λίγο παρακάτω από τή λαβή της, ώστε νά μπορῇ στήν κάθε στιγμή νά φέρνῃ στήν κανονική του πορεία άν κανένα από τά ζωντανά του ξεφευγε από τήν αύλακιά. Μόλις τελείωνε αυτά, έστρεφε πρós τήν άνατολή, έκανε τό σταυρό του τρεῖς φορές, έλεγε τήν προσευχή του, έφτινε τά χέρια του, άρπαζε τή χειρολάβα μέ τό δεξιό του χέρι καί μέ τ' αριστερό του τίς τριχιές, μιλοῦσε γλυκά μιά φορά στο ζευγάρι του καί τό σχίσιμο τοῦ χωραφιοῦ άρχιζε ὁμορφα καί άργά, αλλά μέ προσοχή καί ένδιαφέρονπολύ. Στο άριστερό του χέρι κρατοῦσε άκόμη τήν φλέντρα. Εύλο μακρὺ ως 2,50 μέ 3 μέτρα πού στή μιά άκρη έφερνε μυτερή βελόνα γιά τό κέντισμα τών βοδιών καί στήν άλλη έφερνε ζύστρα γιά νά μπορῇ μέ αὐτή νά γυρεμίζει τά άγριόχορτα καί τίς λάσπες πού κολλοῦσαν σ' αὐτόν καί στ' αλέτρι του.

Ό ρ γ ώ μ α τ α

Έποχή τών ὁργωμάτων "ήταν συνήθως ό Φεβρουάριος μέ Μάρτιον σέόν τόπο μας. Άργότερα ὁργωναν μόνο κήπια ή χωράφια γιά πατάτες.-

Αυτά όλα λέγονταν άνοιξιάντικα όργώματα. Κατά την εποχήν αυτήν έρχομε
συνήθως μόνον όργώματα σέ χωράφια πού θά δεχθοῦν άργότερα σπορές μέ
καλαμπόκια ή κριθάρια, τά όποια συνήθως σπέρνονταν στό έξογα χωράφια
χωρίς όργώματα αλλά άπ'εύθείας στό πρώτο όργωμα. Τώρα κατά την εποχή
τῶν σπαρμῶν τοῦ καλαμποκιοῦ σπέρνεται καί τό μπιζέλι γιά σπόρο καί
γιά σανό μαζί κάποτε. Εἶναι τά όργώματα τό πρώτο άνοιξιάντικο καί καί
πως κρύο πανηγύρι τῶν χωραφίων. Τότε ό κάθε ζευγίτης παίρνει τό ζευ
γάρι του, φορτώνει τά συνεργά του σ'αυτό, άλέτρι, ζυγό, σβάρα, φένε
ρα καί τό σασούλι μέ τό φωμί του καί άνάμεσα μεσοσάμαρα στό ζωντανό
του καί λίγο σανό γιά αὐτό καί τραβά γιά τό χωράφι του. Έκεῖ ξεφορ
τώνει ότι ἔχει καί φέρνει μιά γύρα σ'όλο τό χωράφι νά δεῖ σέ πιά καί
τάσσει βρίσκειται τό χωράφι άπό τίς χειμωνιάτικες βροχές καί άπό πό
θά άρχισή τό όργωμα. Άφού βεβαιωθῇ γιά όλα, γυρνά, ετοιμάζει τό άλέ
τρι καί τό ζυγό, τραβά τά βόδια κοντά στό ζυγό καί ζεύει τό ζευγάρι
του όπως καί στίς άλλες δουλειές πού καί πιδ πάνω εἶπα. Κάνει τό σπο
ρότου πρὸς τήν άνατολή, φτίνει τίς παλάμες του τίς ροζισσάμενες καί
μέ τήν εὐχή γιά καλό νόχτωμα, άρχίζει τώρα τό όργωμα. Πατά γερά καί
βαθιά τό κοντούρι γιά νά πάη πρὸς τήν άριάν τό ὕψος καί νά άνοιξη πιδ καλῶς
τό χῶμα καί τραβά ἔτσι τήν πρώτην αλκαμιάν αἰρη-αἰρη στό χωράφι καί
καί πάντα αντίθετα άπό ἄλλο όργώματα καί σπαρμούς του. "Αν τό χωράφι
εἶναι πλαγιαρό κάπως τότε μόνο εἶναι ἡ ἀνάγκη νά άλλάξῃ αὐακιές, γιὰτί
ἐάν χωρῶν αντίθετα γιά τό λόγο τῶς καθεστ. αὐακιές, δηλαδὴ πρὸς τήν
ἀνηφόρα πρὸς τήν κατηφόρα βοηθᾷ γιά τό τραβίγμα τῶν χωμάτων, ἔτσι ε
πομένως ὅλες θά πᾶνε ἀντίθετες πρὸς τήν κατηφόρα τοῦ χωραφιοῦ.

Μετά άπό τό όργωμα τοῦ κάθε χωραφιοῦ, ἂν ὡς ὡς ὤπῃχαν βόλοι μεγάλ
τότε άκολοθοῦσε καί ἕνα γερὸ σβάρνισμα τοῦ χωραφιοῦ μέ βαριά σβάρα
καί μέ τό ζευγίτη άπάνω σ'αὐτή. "Ομορπὴ ζῶμος ή εποχή τῶν όργωμάτων
γιατί σέ λίγες μόνο ήμέρες όλα τά χωράφια ἔπαιρναν ἄλλην ὄφιν καί τ
φρεσκοανακατεμένο χῶμα μοσχομύριζε άπό πολύ μακριά. Εὐλογία θεοῦ—

θ έ ρ ο ς

Μιά εποχή χαρῆς καί γλεντιοῦ, γιατί πλησίαζαν οἱ μέρες πού τό εὐλο
γημένο φωμί τῆς χρονιάς θά ἔμπαινε στό άμπάρια τοῦ σπιτιοῦ. Άπό ήμ
ρες ὅλοι οἱ γεωργοί καί νοικοκυραῖοι τοῦ τόπου, ετοιμαζόμενοι γιά τ
ἐργασία τοῦ θερισμοῦ, ἔκαναν καί τό σταυρό τους μαζί νά τοὺς φυλάξῃ
ό θεός άπό κανένα κακό νερό(χαλάζι, βροχή, μπόρα ἔγρια) καί χάσουν
άπό τά χέρια τους τό φωμί τους. Τακτικά ἐπισκέπτοντο τά χωράφια του
γιά νά δοῦν ἂν ἔγιναν τά σιτάρια γιά τό θεροσμός. "Όταν πλέον ἔβλεπα
ότι όλα πῆγαιναν καλά, τότε καί μόνο ρίχνονταν μέ ὄρεξι γιά τίς άλλ
δουλειές τοῦ σπιτιοῦ πού εἶχαν σχέσι μέ τό θέρο. Δηλαδή τί ἔκανα;

Πρῶτα τροχοῦσαν καί συγκέντρωναν, ἂν τοὺς ἔλλειπαν, δρεπάνια καλὰ
δδοντωτά καί στρογγυλά— μεγάλα γιά μεγάλη χεροβολιά κατά τό θέρο.

Έπειτα ετοίμαζαν τίς σκληθρεσῇ δεματινά. Αὐτά γίνονταν άπό ἄχυρο
βρύζας μακρὸ καί γερὸ καί πού οἱ δυὸ χεροβολιές δένονταν στή μέση ν
νά κίνη πιδ μακριά ὡς μία όργυά γιά νά δεθῇ πιδ καλὰ τό μεγάλο δεμά
τι τοῦ σιταριοῦ.—

Ήταν λέμε όργανα έννοούμε τό μήκος τών δυό χειρῶν μας άνοιγμένα άκρη-
 (άκρη). Τά δερματικά αὐτά τά πήγαιναν σέ γούρες μέ νερό καί τά έβαζαν μέ-
 σα στό νερό νά μουσκεφουν καλά. Καί γιά γίνη αὐτό καί νά μήν στέκονταν
 έπάνω στό νερό τά πλάκωναν μέ πέτρες μεγάλες. Τήν παραμονή τώρα τό βρά-
 μιά γυναίκα πού ήξερε νά κάνη σιληθρες πήγαινε καί έφκιανε τά δερματικά
 τόσα όσα δερμάτια περίπου έπρεπε νά γίνονγν τήν άλλα ήμέρα. Τήν ήμέρα μέ
 βαθεία ξεμερώματα όλο τό σπίτι ήταν στό πόδι. Φόρτωναν στά ζωντανάτου
 όλα τά χρειαζούμενα, φωμλ, φαλ, νερό, σιληθρες, δρεπάνια, τριχιές, κανέ-
 να τσόλι (ροϋχο) γιά τσίκο καί τραβοϋσαν μέ γέλια καί φωνές πρός τή γει-
 τονιά γιά τά χωράφια τους. Μόνον τά πιτσιρίκια καί τά παιδιά τοϋ σχο-
 λείου, άν γίνονταν σχολείο, έμειναν στό σπίτι μόνα καί έρημα. Σέ όλο τ
 τό όρδο άκουόθραν πωινά τραγούδια καί γέλια. Τό χωριό όλο στό πόδι.
 Φτάναν στό χωράφι ό καθένας τους. Ξεφόρτωναν τά ζώα τους, κρεμοϋσαν στ
 δέντρα τά σασούλια μέ τό φαγητό καί τά βαρελια μέ τό νερό, έπαιρνε ό
 καθένας τό δρεπάνι του καί τραβοϋσαν γιά τό χωράφι μέ τό σιτάρι. 'Ο θ
 ρος πρῶλ- πρῶλ έρχιζε μέ γέλια καί δρεζι δτήν πρῶτη δροσιά δσπου νά
 πάρη ό ήλιος καί ή φλόγα τοϋ καλοκαιριοϋ." Γρήγορα κοπέλλες μου, προτ
 μās πάρη καί μās φήση ό ήλιος" αὐτή "ήταν ή πρώτη κουβέντα τοϋ άφέντ
 δηλαδή τοϋ μεγαλυτερου πού βρισκόταν εκεί ή νοικοκυρης ήταν ή άλλος.

Τά κοφτερά ορεπάνια έρπαζαν έγκαίτες, έγκιλίες τό σιτάρι καί τόσο όσα
 χωροϋσε μία γερή χούφτιά τοϋ καθένα, πέταγε από μέσα καμιά έρα άν ή-
 ται, καί έβαζε τή χούφτα πίσω τοϋ μέ τά στάχυα πρός τό μέρος τοϋ χωρι-
 οϋ άκ' όπου είχε άρχισει ό θερος. Καί τοϋτο γιά νά είναι όλα τά στάχυα
 πρός μία μεριά γιά νά μπορῇ εκείνος πού θά τό δέση σέ δερμάτια νά τά
 παίρνη εύκολα καί νά τά βάζει εύκολα στό δερματικό γιά δέσιμα καλό καί
 φκιάσιμο τοϋ μεγάλου δερματοϋ, τό όποιον δταν έγίνετο έσθίνετο όρθό
 μέ τά στάχυα πρός τόν οϋρανό. "Έτσι τώρα προχωρεϊ ό θερος πλέον καί γ
 ρήγορα μαλιστα γιαντ είναι πρῶλ άκόμα καί δέν βάρεσε ή ζέστα. 'Ανάλογα
 μέτους θεριστάς καί τό θεριζόμενο χωράφι. Πολλοί οϊ θεριστές, πολύ τό
 σιτάρι πού στρώνονταν στό χῶμα ή γίνονταν δερμάτια. "Όταν όμως άνέβαινε
 ό ήλιος τά έσπρα φακιδλια (μαντήλια φιλά λευκά) σκέπαζαν τά κεφάλια τῶν
 γυναικῶν πού μέ τή σειρά τους γιά νά δώσουν κέφι άρχιζαν τό πρῶτο του
 τραγοϋδι. Τό τραγοϋδι αὐτό τραγουδιέται στό χωριό τοϋ φορτοσίου πρῶτ

"

'Ο Γιάννος"

'Ο Γιάννος μοναχός είνι καί μοναχός θερίζει

θερίζει καί μοιργιολογάει, δένη καί άναστενάζει.

Σκύβει νά πάρη δέματα, τήγῃ δάκρυα γεμίζει,

κι ό ήλιος άνατέλοντας τό Γιάννο καλός κάνει."

Γιάννο μου μοναχός είσαι κι μοναχός θερίζεις.

Ήλιε μου κι άν μέ ρώτησες, θά σοϋ τά μολογήσω.-

άπό μικρός όρφάνεφα, ήδ μάνα ήδ πατέρα,

μικρός-μικρός παντρεύτηκα, μικρή γυναίκα πήρα.

τή φύλαξα κ' άνάστησα, τώρα δώδεκα χρόνους.

Καί ήρθε ή σκύλα ή μάνα της, καί ή έϋα ή άδερφή της,

ήρθαν καί μοϋ τήν πήρανε καί μένω μοναχός μου." ⁷ *Χαράκιλε: 'Αγόρου."*

“Άλλο τραγούδι που τραγουδιέται στην ίδια περιοχή Φορτσίου- Κατσάνων χωριών είναι και τό κάτωθι, για τό όποιο δέν είμαι βέβαιος άν είναι όλοκληρο ή έλεγαν κι άλλο σέ συνέχεια:

" Μιά περδικούλα κίνησε να πάη για να θερσίση.

κι ἅπ'αν' στὸ θέρο δίδασκε ὅλο τὸ μεσημέρι,

δέν έβρισκε κρύο νερό να πιή να ξεδιψάση.

καί πῆρε ὄλο λαγκαδιοῦ νά πιῇ κρυό νεράκι.

κι ὁ κηρυγὸς ἀπὸ μπροστά πάνι νά τή βαρέση.—

Ἀναθεμά σε κηρυγέ καί σύ καί τό καλό σου,

ὅπου βαρεῖς τὴν πρῶτα τὴν κονδυλογραμμένη, πρῶ

πόχει πλουμπίδια στο λαιμό, πλουμπίδια στο κεφάλι,

κι ανάμεσα στά δυό φτερά σταυρό μαλαματένιο.-

²⁹ Αφσεμ² ἄφσέμε κηνυγέ πέντε-ξη δέκα μέρες,

τ' ἔχω πουλόκρια στή φωλιά, κ' ἔχω αὐγά στον κλῆσσο. -

(τό παρόν ἐλήφθη ἀπό Βασιλικήν Παππᾶ)

Δέν παραλείπω πώς εἰς περίπτωσιν καὶ συγκεντρώσω καὶ ἄλλα τραγούδι

θέλω προσθήκη καὶ ἑτέραν σελίδα εἰς τὸ τέλος μὲ σημειώσιν.-

ζςδ.- Γιά να πάρη μέ σειρά ὁ θέρος ἔπαιρναν συ

νήθως σποριέζ-σποριέζ τό σπορίον σποριά ήταν πλατειά λωρίδια ψωρα

φιοῦ, ἀνάλογα μέ τοὺς θεολογούμενους καὶ κατὰ τέτοιου τρόπου ὥστε νά

Έχουν πίσω τους ήλιο όσο μπορεί να προχωρούν πάντα στη ζωή τους

στην Έφρασαν στο τέλος της σποράς, κάθονται λίγο στον ήλιο, π

ναν λίγο νεράκι κρύο και ύποθετό αν ήταν, έλεγαν κανένα άστείο κα

πάλι από τήν ἀρχή καί κατὰ τόν αὐτό τρόπο, ὅπως εἶπα.-

Κατά τις όκτώ μέ έννέα έπαύσαν τό κολατσιό τους, πού συνήθως

ήταν ξυνόγαλο ή άλλο φαγητό, πρεντζαύγα, σκόρδα, ξυδότριφακ.λ.π

Κατά τό μεσημέρι, πού αὐτό γινόταν κατὰ τίς μία μέ δύο ὅλομε

μερο, μέ ένα καλό φαγητό και περισσότερη ανάπαυσι μέ λίγο ύπνο κ

πολύ νερό.- Παρακαλοῦσαν τὸν Ἰσκιο νὰ εἶναι παχύς καὶ δροσερός καὶ

νά μή φεύγη γρήγορα. — Όταν ὁ ἥλιος ἄρχιζε νά πέφτη καί ἡ ζέστη

γόστεινε κάπως, δηλαδή από τις τέσσερες και ύστερα, αρχίζει τώρα τ

φόρτωμα καὶ ἡ μεταφορά τοῦ σιταριοῦ στ' ἄλώνια γιὰ θημώνισμα.

Σέ κάθε ζωντανό φορτώνονταν περί τά ἑξ μέ ὀκτώ δεμάτια, μέ ὅμοιο

τη σειρά και τό καθένα μέ μία θηλιά τριχιᾶς κανονική πού μέλις

τραβοῦσες ἔπεψτε τό δεμάτι ὀλόρθο στό χῶμα καί τό ἕνα δίπλα στ' ἄ

λο . Μαζευόταν οί τριχιές στό ζῶο, καί, τά δεμάτια ἕνα ἕνα τώρα

γίγαν να μπαίνουν στη θημωνιά. Μέ τα πρώτα δευρόνια γινόταν ένας

κύριον. ὁ λόγος ἐστὶν τὰ σπλάγχνα ποῦ θὰ θεριστοῦν ἢ μικρὸς ἢ μεγάλ.

Στὴ μέση πάντα ἔμενε κενός γῆρος γὰ ἀερίζεται τὸ σῶμα, ἀπ' ἐπὶ

πρός τό κάτω. "Ετσι, ἡ θημωνιὰ ἀνέβηκε σέ ὕψος δύο μέτρα μέτρα

καὶ ἀπετάσσονταν ὅτι ἐτόνυον ἡρώως βοάσει γιὰ νὰ μὴ βογγῇ καὶ γὰρ το

με τὸ σπείρειν τὸ πούλιόν τοῦ θεοῦ. "Αν τὸ σπείρειν ᾖ τὸν πολὺν γινώσκοντα

καὶ ἄλλη καὶ ἄλλη θημωνιά. Στὸ τέλος τοῦ θεοῦ καὶ ἡ ζωὴ καὶ ἡ

ΤΙ ΑΓΘΕΟΛΙΣΤΩ, ΤΩ ΑΠΟΘΕΟΙ, ΤΩ ΛΕΓΟΜΕΝΟ, ΥΙΩ ΤΩ ΖΩΝΤΙΟΝΑ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΠΟΥ

τοῦτον τὸ πούλιον καὶ ἄλλα τῶν λόγων·

Ἀλῶνισμα.

Ἡ ἐργασία τῆς χαρᾶς καὶ τοῦ γλευτιοῦ ὅπως τὴν ἔλεγαν στὰ χωριά μας οἱ αὐτοὶ τότε καὶ τώρα. Δικαιῶς μάλιστα ἂν σκεφθῇ κανεὶς πῶς ἀπὸ τὸ Ἀλῶνισμα καὶ τὸ παρσιμο τῶν σπαρτῶν τους ἦταν καὶ ἡ εὐτυχία τῆς χρονιᾶς. Κάθε νοικοκυρὴς τῆς χρονιᾶς δὲν ἔρχοταν ἡ σειρά του γιὰ Ἀλῶνισμα, ἀπὸ τὸ πρῶν βρισκόταν στ' ἄλῶνι γιὰ νὰ ρίξῃ τὸ σιτάρι στὸ ἄλῶνι, νὰ τὸ λύσῃ ἀπὸ δεμάτια, νὰ τὸ ἀπλώσῃ κανονικὰ καὶ ὅπως χρειαζόταν γύρω-γύρω ἀπὸ τὸ στρίλαρ ἢ ξύλο στὴ μέση τ' Ἀλωνιοῦ γιὰ τὸ δέσιμο τῶν ζῶων) νὰ ρίξῃ ἔξω τὰ δεματικά καὶ ὅτι ἄχριστο, ὥστε μπαλινοντας τὰ ζῶα νὰ ἀρχίσῃ ἀμέσως τὸ Ἀλῶνισμα. Πρέπει νὰ προσθέσω ὅτι προτοῦ ἀρχίσῃ τὸ Ἀλῶνισμα τοῦ πρώτου Ἀλωνιοῦ, μαζεύοταν ὅλοι οἱ νυκοκυραῖοι ποὺ εἶχαν νὰ ἐργάζο-
συνον στὸ ἄλῶνι αὐτὸ γιὰ νὰ καθαρίσουν τὸ ἄλῶνι καὶ νὰ τὸ κάνουν ἑτοιμο-
μο. Δηλαδή πρῶτα τὸ ἔξυναν ἀπὸ κάθε ἀγριόχορτο καλὰ, τὸ σκοῦπιζαν καλὰ καὶ μετὰ περνοῦσαν ἀπὸ κάθε ἀρμὸ τῶν πλῆκων ἀπὸ τίς ὁποῖες ἦταν στρωμέ-
νο τὸ ἄλῶνι, λάσπη ἀπὸ γελαδοκοπριά καὶ στάχτη ἀνακατωμένο καὶ δουλε-
μένο καλὰ καὶ ὅλο αὐτὸ μὲ τὸ χέρι καὶ σφιχτὰ ὅσο μπορούσαν γιὰ νὰ μὴ γαλίνει καὶ νὰ μὴ περνοῦν μηρυγκία καὶ παίρνουν τὸ σιτάρι. Αὐτὸ ὡς τὴν ἄλλη μέρα ἦταν ξερό καὶ καλὰ πιασμένο στὸν τόπο του ποὺ δὲν ἐβγαίνει.

Τὸ σιτάρι τὸ ρίχναν κατὰ τίς προμηνέες ὥρες καὶ κατὰ τίς ἐννεὰ μὲ δέκα ἦταν ἑτοιμοὶ γιὰ νὰ μποῦν τὰ ζῶα πρὸς Ἀλῶνισμα. Ἐδειχνε μόνον αὐτὸ ἂν ἦταν ἑτοιμοὶ ἢ ὄχι. Τότε τραβοῦσαν τὰ ζῶα μέσα στὸ ἄλῶνι, φορτάτα, ποτιούμενα μὲ τὴν τριχιά του τὸ κέντρο καὶ ἐκεῖ δένονταν ἡ πέν μὴ τρι-
χιά γιὰ νὰ ἀπὸ τὸ σιτάρι καὶ ἡ ἄκρη τῆς ἔφτανε ὡς τὴν ἄκρη τοῦ Ἀλωνιοῦ ποὺ ἦταν τὰ δύο ζῶα, τὸ ἓνα εἰς τὸ ἄλλο. Ἡ τριχιά δένονταν πρῶτα σὲ
ἓνα κρῖνο τοῦ καπότηριου τοῦ μέσας τῆς καὶ ἐν συνεχείᾳ στὸν δεῦτερο κρῖ-
νο τοῦ καπότηριου τοῦ δευτέρου ζῶου καὶ σὲ τέτοια ἀπόστασι τὸ ἓνα ζῶο
ἀπὸ τὸ ἄλλο ὥστε τὰ δύο μαζί ν᾿ ἀρχωνται τὸ ἓνα δίπλα στ' ἄλλο μὲ πολ-
λὴ μικρὸ διάστημα τὸ ἓνα μὲ τὸ ἄλλο. Καπότηρι εἶναι εἰδικὸ κατασκευά-
σμα ἀπὸ ἀλυσίδες καὶ σχοινιά καὶ ποὺ περνᾷ στὸ κῆφάλι τῶν ἀλόγων, μουλ-
ριῶν καὶ γαϊφουριῶν ἔχοντας ἐλεῦθερο μακρὺ ὡς ἐνάμισι μέτρο σχοινὶ πρὸς
τὰ μπρὸς γιὰ τὸ τράβηγμα τῶν ζῶων αὐτῶν. - Προτοῦ ξεκινήσουν τώρα
τὰ ζῶα ὁ Ἀλωνιστής, σταματοῦσε τὰ ζῶα, γυρνοῦσαν ὅλοι τους πρὸς τὴν
νατολὴ, ἔκαναν δύο τρεῖς φορές τὸ σταυρὸ τους, εὐχόταν καλὴ σοδεῖα καὶ
ἄρχιζε τὸ γύρισμα τῶν ζῶων, ποὺ στὴν ἀρχὴ τραβοῦσαν πρὸς τὰ ἔξω γιὰ νὰ
φύγουν, ἀλλὰ σιγά-σιγά τὸ ἐπαιρναν ἀπόφασιν καὶ ἔρχοταν γύρω μιά πρὸς
τὸ κέντρο καὶ μιά πάλιν ἔξω εἴτε τὸ θέλαν εἴτε δὲν τὸ θέλαν. Τὰ κανί-
να συνηθίζαν τόσο στὴ δουλειά τους ὥστε, φτάναν στὴ μέση, σταματοῦσαν
ἐκεῖ καὶ πάλιν ξαναγυρνοῦσαν ἀντίθετα τώρα πρὸς τὰ ἔξω καὶ ἀπ' ἐκεῖ
πάλιν πρὸς τὰ μέσα καὶ τοῦτο γιὰ πολλές ὥρες καὶ μὲ πολλές φωνές μάλι-
στα γιὰ νὰ τρέχουν καὶ νὰ κῶβουν γρήγορα τὸ σιτάρι καὶ τὸ ἄχυρό του.

Οἱ βοηθοὶ τοῦ Ἀλωνιοῦ ἄντρες ἢ γυναῖκες μὲ δικράνια στὰ χέρια ἔφε-
ναν γύρω- γύρω τὸ ἄλῶνι καὶ γύριζαν μέσα ὅσο σιτάρι ἔφτανε στίς ἄκ-
ρες τοῦ Ἀλωνιοῦ δηλαδή κοντὰ στὸ λεγόμενον σφᾶ(κυκλικὸς τοῦχος ὡς 0,30 μ.)
γιὰ νὰ μὴν πεταχτῇ ἔξω ἀπὸ τὸ τρέξιμο τῶν ζῶων καὶ πολλὰκις τὸ γλῦσ-
ριμο αὐτῶν. Ἐκεῖ βλέπαν καὶ τί σπειρὶ ἔπεφτε κάτω καὶ ἄρχιζαν τοὺς

πολογισμούς περί τοῦ πόσα ταγάρια θά κάνη ὁ νοικοκύρης τοῦ ἄλωνα, ποῦ ἄλωνιζε τῇ μέρᾳ αὐτῇ. (ταγάρι ἦταν 20 ὀκάδες τὴν ἐποχὴ ἐκείνη).—

Μετά ἀπὸ δύο καὶ ὅρες τὰ ζῶα σταματοῦσαν τοὺς γόρους καὶ οἱ βοηθοὶ μέ- τοὺς νοικοκυραίους ὁμορφα καὶ μέ μεγάλη προσοχὴ ἔριζαν μέ τὰ δική- ράνια ἀπὸ πάνω - πάνω τὸ πρῶτο χοντροῦ ἄχυρο ποῦ τὸ θέλαν καὶ γιὰ τὰ ζῶ- α καὶ γιὰ νὰ γεμίσουν τὰ στρόματα τῶν κρεβατιῶν μέ καινούργιο ἄχυρο γιὰ καλὸ ξεχειμώνισμα. Τὰ ζῶα δὲν ἔτρωγαν σιτάρι γιατί στίς μύτες τους ε- χαν περασμένα ταῖσάρια (μικροὶ μάλλινα σακκοῦλια μέ σχοινὶ κρεμασμένα ἀ- πό τὸ κεφάλι τους). Τώρα ξαναβάζαν τὰ ζῶα , ἀφοῦ γύριζαν τὸ σιτάρι ὅλο- τελειῶς ἀνάποδα δηλαδή τὸ κάτω ἐπάνω καὶ ἀνακατωμένο ὥπως ἐρχόταν στὰ δικράνια τῶν ἀνθρώπων τοῦ ἄλωνα. Τὰ ζῶα γιὰ μιὰ ὥρα τώρα ἔτριβαν κα- λά τὸ ἄχυρο καὶ τὰ στάχυα ὅσα ἦταν πλέον. "Όταν τὸ ἄχυρο εἶχε ἔδωκε πο- πεῖ καλά, τότε ἐβγαζαν τὰ ζῶα ἀπὸ τὸ ἄλωνα μέ προσοχὴ τάτραβοῦσαν σέ μ- μιὰ ὥρη, τοὺς ἔριχναν φαγητό καλὸ, τὰ σκέπαζαν μ' ἕνα ροῦχο νὰ μὴν κρυώ- σουν ποῦ ἦταν ἰδρωμένα καὶ οἱ ἄλλοι ὅλοι ἄρχιζαν νὰ βγάδουν τὸ ἄχυρο ἐ- πάνω ἐπάνω μέ προσοχὴ μεγάλη χωρὶς νὰ παρασέ-λθουν τὸ σιτάρι. Τῇ δου- λειᾷ αὕτῃ τὴν ἔκαναν ἄνθρωποι ἔμπειροι καὶ προπαντός γυναῖκες ποῦ ἤξε- ραν καλά τὴ δουλειὰ καὶ εἶχαν ὑπομονή. "Όσο τώρα ἔμεινε στὸ ἄλωνα, αὐ- τὸ ὅλο μαζεῦδταν γύρω ἀπὸ τὸ στρόμα, ἔριζαν αὐτὰ μέγάλο σωρὸ, ἀνάλογο μέ τὸ σιτάρι ποῦ ἄλωνίσθηκε. Στῆναν ὅμως ὅπως τὰ δικράνια στὸ σωρὸ καὶ τραβ- ῶνταν, τὰ φαγητὸ σὲ κανένα πρὶν ὅσον ἔπειτα κομμένο μέ ροῦχα γιατί γύ- ρω ἀπὸ τὰ ἄλωνα δὲν στέψαν ἔπειτα καὶ μὴν κρύβαν πρὶν ἔσοι ποῦ ἦταν ὑπερασπίζοντο ποῦ γιὰ τὸ λύχνισμα τῶν σταχυῶν. Κατὰ τίς δύο μετρεῖς συ- νήθως φυσοῦσε , ὥπως φυσᾷ τὸν ἀέρα ὅταν ὅρες αὐτὲς ἐλαφρὸ καὶ ὀροσε- ρὸ ἀεράκι. Τότε ὅλοι οἱ βοηθοὶ καὶ νοικοκυραῖοι ἔκαναν κῆλο καὶ πρὸς τὸ μέρος ἀπὸ ποῦ φυσοῦσε ὁ ἀέρας καὶ ἄρχιζε τὸ λύχνισμα. Τὸ ἄχυρο πῆγαι- νε πρὸς τὴν ἀντίθετη κατεύθυνσι καὶ ἔκανε ἕνα ποταμὸ 'πὸ ἄχυρα ὡς ἔξω ἀπὸ τὸ ἄλωνα. "Όσο ὁ ἀέρας δυνάμωνε τόσο τὸ λύχνισμα πῆγαινε γρήγορα

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

γρήγορα μῆπως καὶ κοπεῖ ὁ ἀέρας καὶ σταματῆσι τὸ λύχνισμα καὶ ἄρχῃσι τὸ ἄλωνα. Τὰ δικράνια στὴν ἀρχὴ καὶ τὰ καρπολόγια ὀργότερα πῆγαιναν β- ροχὴ στὸν ἀέρα τὸ σιτάρι. Τὸ ἄχυρο ἐβγαίνει πρὸς τὰ καὶ καὶ ὁ σπόρος ἐ- πεφτε κάτω πάλι στὸ ἄλωνα σωρὸ- σωρὸ. Μετά ἀπὸ καμιά-δυσὶ ὥρες γινόταν σωρὸς πλέον ἀπὸ σιτάρι καὶ κῆπου- κῆπου καὶ στάχυα κομμένα καὶ λίγα ἄ- χυρα. "Όταν ἔβλεπαν ὅτι τὸ σιτάρι ἔπαιρνε καὶ καθάριζε πλέον τότε μέ τὰ καρπολόγια (εἶδος φικάρια, ξύλινα καὶ ἐλαφρὰ ἔριχναν πρὶν γρήγορα στὸν ἀέρα τὸ σιτάρι γιὰ νὰ καθαρῇσι πρὶν καλὰ καὶ πρὶν ὁμορφα. 'Αφοῦ ἔβλεπαν ὅτι δὲν εἶχε ἄλλες σκόνες ἢ ἄχυρα τότε ἔμπαινε σὲ ἐνέργεια τὰ δριμύνιο (εἶδος κόσκινα μέ κατὰς μεγάλες τρύπες) ὥστε νὰ πέφτῃ τὸ σιτάρι καὶ νὰ μένουν ἐπάνω στάχυα χοντρά, κοπριές τῶν ζῶων, ἄχυρα καὶ ὅτι ἄχριστο. 'Απὸ τὸ σωρὸ ποῦ γινόταν κάτω ἀπὸ τὸ δριμύνιο ἄλλοι ἔπαιρναν τώρα σὲ κόσκινα ἀπὸ λίγο σιτάρι καὶ τὸ ξαναλύχνιζαν πάρα-πέρα πρὶν καθαρὰ γιὰ νὰ μὴ μελῇ τίποτε μέσα καὶ ἀπὸ τὸ σωρὸ αὐτὸ τώρα στὰ σακκιά καὶ ἀπ' ἐ- κεῖ στὸ σπῆτι μέ χίλιες εὐχὲς γιὰ καλὸ χειμῶνα καὶ "τοῦ χρόνου διπλά".

"Έτσι τελειῶνε τὸ ἄλωνισμα ποῦ τὸ πολὺ σιτάρι σκορποῦσε χαρὰ καὶ γιὰ ἐν- τι σ' ὅλο τὸ σπιτικὸ καὶ ποῦ τὰ παιδιὰ τώρα περιμέναν τὸ πρῶτο φῶμι.

συνέχεια φύλλον 9ον.

"Αν καμιά φορά σταματούσε ὁ ἄερας καὶ καθόνταν λίγο στὴν ἔκρη νὰ ξεκο-
ρασθοῦν ἔπαιρναν καὶ κανένα τραγούδι ὁμορφο καὶ καλὸ, γὰν αὐτὸ τὸ πα-
ρῶντω πού γράφω. Πρέπει νὰ εἰπῶ ὅμως πὼς πολλὰ τραγούδια ἀπ' αὐτὰ λέ-
γονταν καὶ στὸ σκάλο καὶ στὸ θέρο καὶ στὰ ἀλώνισμα. Ἦταν τραγούδια
τοῦ ἴδιου ρυθμοῦ καὶ χρόνου περίπου καὶ πῆγαιναν καὶ ἐδῶ κι ἐκεῖ.- Νέ

Τὰ παιδιά τοῦ Διγενῆ

Πέντε εἶνι οἱ γιοι τοῦ Διγενῆ, κί οἱ πέντε ἀντρειωμένοι,
πάντε σελῶνουν τ' ἔλογα καὶ οἱ πέντε καλιγώνουν.-

Κι ὁ ἔρμος ὁ Διγενῆς, αὐτοῦ τοὺς ὀρμηθεύει:

στὴν ἄγια-Λένη μὴ διαβοῦν, στὴν Εἰνθὴ μὴν περάσουν,
καὶ στῆς Τσεβούλας τὸ βουνό, ποτὲ μὴ γιοματίσουν.-

βγαίνει τὸ κακὸ στοιχεῖο καὶ τρώει τοὺς ἀντρειωμένους.-

Κι αὐτοὶ δὲν τὸν ἀκούσανε κι αὐτοὶ δὲν τὸν ἀκούνε,

στὴν ἄγια-Λένη πέρασαν, στὴν Εἰνθὴ ν' ἐπέρασαν
καὶ στῆς Τσεβούλας τὸ βουνό, ρίζαν καὶ γιοματίσαν,
καὶ βγαίνει τὸ κακὸ θερίο καὶ τρώει τοὺς ἀντρειωμένους.-

Καὶ ἡ νύφη ἡ μικρότερη, στὸν ὕπνο πού κοιμόταν,
εἶδε μιά κόττα κλωσσαριά, ποῦνα ἔφαγε πουλῶνια.

Χρυσὸς ἀέθρος ἀπέταξε, καὶ τῶρα καὶ πέντε,
καὶ τὸ πρῶνι πού ξύπνησε, τὸ κακὸ θερίο πεθερὸ της.-

- Πῶ-πῶ ν' ὁ μαῦρος τέπαθα, τὸ κακὸ θερίο τῶν παιδιῶν μου.

- Ἄβου, πεθερὸ καὶ ἄλλο, περὶ τοῦ θοῦ καὶ κάμπο.

Στὴν ἄγια-Λένη πέρασε, στὴν Εἰνθὴ ν' ἐπέρασε

καὶ στῆς Τσεβούλας τὸ βουνό, ποτὲ μὴ στοιχεῖο φωνάζει

Στοιχεῖο πού μοῦφαες τὰ παιδιά, νὰ μὴ νά μοῦ τὰ φέρης,-

Καὶ τὸ στοιχεῖο τὸν ἀκούσε καὶ πάει καὶ τοῦ τὰ βγάξει,
Τὰ δυὸ τὰ ἦταν ζωντανά, τὰ τρία πεθαμένα.-"

.- Αὐτὸ ἀνῆκει στὴν κ. Δήμητρα Μπενέκου καὶ στὴν

κωστούλα Σιμάκη, ἀπὸ τὸ Φορτσίου.- Ἰωαννίνων

"Ἀς μοῦ ἐπιτραπεῖ ἐδῶ νὰ προσθέσω ἕνα ἀκόμη τραγούδι τοῦ θέρου πού τῶρα
τὸ πῆρα ἀπὸ τὴν κ. Κατίναν Παναγιώτου (Μπίστα) ἀπὸ Φορτσίου.- Ἰωαννίνων

"Τὸ ἀτιμόπιασμα"

Κορίτσι ἀπὸ τὰ Μελιανά, πού πάει γιὰ νὰ θερίση,
ἐργοῦς- ἐργοῦς ἐθέριζε, ἐργοῦς καρδιοπονάει.

Καὶ τὸ δρεπάνι ἀνούμπησε, νὰ κἀν τὸ παιδί της,
καὶ στὴν ποδιά της τῶβαλε, νὰ κἀν νὰ τὸ πετάξῃ.

- Μιὰ περδικοῦλα ἀγνάντευε, ἀπὸ κουντὴ ραχοῦλα,
πάτσε καὶ τὴν καρτέρησε, σ' ἕνα στενὸ οὐκλῆ.

Περὶ καὶ πῶς μὲ τὸ παιδί, πού πᾶς νὰ τὸ πετάξῃς,
ἐγὼ χω δῶδεκα παιδιὰ, δὲν πᾶω νὰ τὰ πετάξω.-

- 'Βοῦ πῶχεις τὰ δῶδεκα, τᾶχεις μὲ τὴν τιμὴ σου,
κι ἐγὼ αὐτὸ τὸ μοναχό, τᾶχω μὲ τὴν ντροπὴ μου.-"

'Ανῆκει εἰς τὴν δ/δα Βασιλικὴν Παππᾶ (74 ἐτῶν).

καὶ κατίναν Παναγιώτου

Είναι και η εργασία αυτή ένα από τα πολλά πανηγύρια του χωριού κατά των εργασιών του χωριού κατά την εποχή της άνοιξης.

Τό σκάλισμα των καλαμποκιών γινόταν συνηθώς και ανάλογα με τον καιρό κατά τό τέλος Μαΐου με αρχές 'Ιουνίου στά χαμηλά και αρχές 'Ιουλίου στά πιο όρεινά του τόπου μας. 'Ο σκάλος έρχιζε συνηθώς όταν τά μικρά καλαμποκάνια έβγαζαν τά πρώτα τρία με τέσσερα φύλλα. Τότε οί νοικοκυραίοι έτοιμαζαν τίς τσάπες των πού ήταν ειδικές για τό σκάλο. Είχαν πλάτωμα σάν οί άλλες τσάπες πρds πd ένα μέρος κοντότερο στενώτερο και καμπυλωτό κάπως για τά φτινά χωράφια, τά άδύνατα δηλαδή πού είχαν λίγο χώμα και χαλίκια άκδη, και δύσκολο ήταν νά μαζεύσουν χώμα γύρω από τίς ρίζες των καλαμποκιών. Στους κάμπους χρεισιμοποιοΰσαν τσάπες πιο πλατειές και μεγαλύτερες άκδη γιατί εκεί τό χώμα ήταν πολύ και τά καλαμποκάνια ήθελαν πολύ χώμα γύρω για καλό γούωμα πού νά πιάνουν καλά τά πόλα ριζίδια της ρόκας. Σε κάθε χωράφι θά βλέπαμε γερή παρέα από συγγενείς και φίλους ή και ανθρώπους πού πήγαιναν για δανεικά, δηλαδή νά τους βοηθήσουν και εκείνοι στά δικά τους άργότερα. 'Ο όλος σκάλος έρχιζε και έδω έργους- έργους τόσο για τό καλό σκάλο όσο και την άνάπαυσι των εργατών. Στο τέλος του έτους αυτοί δέν βαροΰσε, λένε, ή δουλειά "οΰτε και φάνταζε πολύ τό μέγεθος χωράφι. Στην αρχή ή όλη δουλειά πήγαινε γρήγορα γρήγορα και έφτανε έφτασε και μέση μεγάλη. Αλλά όσο έπαιζε, ό κληρονομία έβρισκεν χί- χί φανερούμεν και έμορφα αλλά και με τό τραγούδι της τροφιά και παρηγοριά μαζί.

Κατά τό σκάλο έπρεπε νά φροντίσουν νά άραιώσουν τά καλαμποκάνια και νά τ'άφήσουν τό ένα μακριά από τό άλλο στους 40 με 50 πόντους ώστε και νά άερίζωνται καλά και χώμα νά έχουν πολύ για γούωμα καλό. Στο τέλος από τό σκάλο των καλαμποκιών περνούσε πάντα ό νοικοκύρης του χωραφιού και όπου έβλεπε πυκνά πυκνά καλαμποκάνια ξεκόλωνε άνάμεσα κι κανένα ώστε νά είναι άραιά και όλο καλά και δυνατά καλαμποκάνια.

Κατά τίς έννέα έφερναν τό κολατσιό των εργατών πού συνηθώς έδω μπορούσε νάναι και μιιά γαλατόπιττα ή μπατσαρή(πίττα λάχανα) με καλαμποκίσιο άλεύρι και καλά λιγωμένη ή από λάδι ή από φρέσκο βούτυρο του σπιτιού πού μόλις είχε βαρεθεί. Δέν έλειπε όμως και τό όνομαστό ξυνόγαλο πού αποτελούσε τόμ 'Εθνικό "Χιμο του χωριού.

Μετά από τό κολατσιό συνηθώς έμπαιναν στον έργο τους με τραγούδια όμορφα και πολύ παράξενα., αλλά και πρωτότυπα πού άδυνατεί καθένας νά βρή την πηγή και τό τρόπο της συνδέσεως αυτών.

'Απ'αυτά θά σάς παρουσιάσω δύο τρία πού νομίζω πds δέν έχουν γραφεί μέχρι σήμερα και οΰτε έχουν άκουσθεί ώ εγώ.- "Έτσι νομίζω.-

Ιον. " Ηλιε μ'τί πολυάργησες, νά πds νά βασιλέψης.

σε καταργιούνται οί άργατιές, και οί ξενοδουλευταδες, σε καταργιέται και μιιά νιά, μιιά μικρο-παντρεμένη.

Πdχει τον έσθρα της άρρωστο, χρόνο και πέντε μήνες, κι άρρωστικό της γύρεφε, πού δέμ είναι στον κόσμο.

γυρεύει από λαγό τυρί, κι απ' ἄγριο γίδι γάλα,-

"Όσο ν' ἀνέβει στο βουνό, νά κατεβῇ στὸν κάμπο,
νά στήσῃ στρουγγά τοῦ λαγοῦ, ν' ἀρμέξῃ τ' ἄγριο γίδι,
κι ὅσο νά πάῃ καὶ νά ρθῇ, τὸν βρῖσκῃ πεθαμένη,-

)(ἀνήκει στὴν Κατλίνα Παναγιώτου-Μπιστά) Φορτσίου

"Άλλο γιὰ τὸ σιάλισμα καὶ πιδὶ παλιδ ἀκόμη.-

'Αράζει ὁ ἥλιος στὰ βουνά, καὶ καίει τὰ χορτάρια,
κι ἡ Χάϊδω ἀπὸ τὸ Πέποβο, μαραίνει παλληκάρια.

'Εμάρανε τὸ Πέποβο, πουῆταν κεφαλοχῶρι.

Σκοῦντρα νά σοῦρθῃ μάννα μου καὶ χαλασιὰ μεγάλη,
πὺ μῆδωκες τῶν κοπελιῶν καὶ τῶν χουσημιαρέων,
ποτέ τους δέν ἀλλάζουνε στὴν ἐκκλησιὰ δέν πᾶνε,
τὴν κλῖτσα καὶ στὰ πρόβατα τὴν κλῖτσα καὶ στὰ γίδια.-

(ἀνήκει στὴν Κωστούλα Σιμάκη-Φορτσίου)

Καὶ ἕτερον ἀπὸ τὴ διάδα-Σιμάκη -Βασιλικὴ Παππᾶ).-

"Απὸ τὴν ἔκρη τοῦ οὐρανοῦ, ὅσο νά πάῃ στὴν ἔλλη,
συμπεθεριάζει ὁ Βασιλᾶς, καὶ τὰς ἀνατολῖτες.

Τοὺς τάζει ἰ μύλους δώδεκα, καὶ τοὺς μυλωνάδες,
τοὺς τάζει χωράφια ἀσπιδόφυτα, καὶ τοὺς θεριστάδες.

Τοὺς τάζει ἀμπέλια ἀτρυγέτα, καὶ τοὺς τρυγητάδες.
Τοὺς τάζει ἀσημόκουπα, καὶ τοὺς ἀσημόφους,
τοὺς τάζει μπρικολήγενο, καὶ τὸν καλὸ της.

Τοὺς τάζει ἀσημόκουπα, καὶ τὸν καλὸ της.-

Τὴν πῆραν καὶ τὴν ἔδωκαν ποτὶ μαριὰ στὰ ξένα. -

- "Ἦρθανε χρόνια δυστυχᾶ, καὶ χρόνια ὀργισμένα,
καὶ φτώχαιναν τὰ πεθερνά, καὶ πολύλησαν τὴν προῖκα.

Πουλοῦν τὴν ἀσημόκουπα γι' ἓνα δεκάρι ἀλεύρι,

πουλοῦν τὸ μπρικολήγενο, γι' ἓνα δεκάρι ἀλάτι

πουλοῦν τὴν ἀσημόφουκα, γι' ἓνα ζευγάρ' τσαρούχια.

Πάει καὶ ὁ πεθερούλης της γελάδια νά φυλάξῃ,

παπᾶει καὶ ἡ πεθερούλατης, στο κάστρο λαναρίστρα,

καὶ πάει καὶ ὁ ἄνδρας της δραγάτης γιὰ νά γίνῃ.

-Πουεῖσαι μανούλα τοῦ γαμπροῦ καὶ πεθερά δική μου,

γιὰ πᾶρε με καὶ σῦρε με στὰ πατρογονικά μου.

- 'Εγὼ νύφη μου ντρέπομαι, ντρέπομαι νά σέ πᾶω,

σέ πῆρα μῆλο κόκκινο σέ πᾶω μαραμένο.

- Πουεῖσαι πατέρα τοῦ γαμπροῦ καὶ πεθερά δικέμου,

γιὰ πᾶρε με καὶ σῦρε με στὰ πατρογονικά μου.

- Ἐγὼ νυφή μου ντρέπομαι, ντρέπομαι νά σέ πᾶω,

σέ πῆρα μῆλο κόκκινο σέ πᾶω μαραμένο.-

- Πουεῖσαι ἀφέντη τοῦ σπιτιοῦ κι ἀφέντη τοῦ κορμιοῦ μου,

γιὰ πᾶρε με καὶ σῦρε με στὰ πατρογονικά μου.

Γιὰ πῆρε με καὶ σῦρε με στίς βρῦσες τοῦ πατρός μου.

- Τὴν πῆρε καὶ τὴν ἔφησε ἀπ' ἔξω ἀπὸ τὸ σπίτι.-

- Μορὴ καθάρια γύφτισσα, καθάρια διακονιάρη,
μὴ μᾶς θολώνεις τὸ νερό ποῦ πλένεις τὰ ποδάρια.
- Δικές μου εἶναι οἱ βρῦσες μου, δικό μου τὸ νερό μου.

Γιὰ πέστε τῆς κυρούλας σας μὴ θέλει καμιά δούλα,
ξέρω κι ὑφαίνω καμποτά, καὶ φκιάνω τὰ βελούδα.-

- "Μαλαματένιε μ' ἀργαλειέ καὶ φιλιτισένιο χτένη,
ὅταν σέ πρωτομάθαινα, ἦρθαν προξενητάδες,
κι ὅταν σ' ἀποτελειώσα, ἦρθαν γιὰ νά μέ πάρουν".

- "Τί λές, τί λές μῶρ' Ἀδὲλ μου τί λές μωρή καλή μου,
ἔσ' σαι ἢ κοπέλα μου ἔσ' σαι ἢ μοναχὴ μου,-"

Πιαστήκαν κι' ἀγγαλιζοτήκαν καὶ οἱ δυὸ τους ξεφυχήσαν.-

(Κωστούλα Σιμάκη - Δήμητρα Μπενέκου-Φορτόσιον).

Προτοῦ τελειώσω θά μοῦ ἐπιτραπῇ νά προσθέσω δυὸ τραγούδια ἀκό-
μη τοῦ ἀλωνίσματος καὶ λυχνίσματος τοῦ σιταριοῦ τὰ ὅποια τώρα μόλις
τὰ συγκέντρωσα καὶ καθαρογράφω ὅπως τὰ πῆρα.-

Ἀ λ Ὠ ν ῖ σ μ α

Τριά σύννεφα σηκώθηκαν, τὰ τρία ἐξέλασαν ἁράδα,

τὸ πρῶτο σέρνει τὴ θροχὴ τοῦ δευτέρου χιμίου
τὸ τρίτο τὸ καλύτερο σέρνει μωρναρυάρη.

Κι ἀναργία- ἀναργία πόρριχνε, νά μὴ ριζοβολήση,
καὶ αὐτὸ ἐροζοβόλησε καὶ θεριστὸ ἐν ἔχει.

Οἱ μπέηδες τὸ θέριζαν, περῶδες τ' ἀλωνίζουν
κι ἡ Μάρω μέ τὴ μάνα της τριγύρω μέ τὴ σκούπα.

Κι ἡ μάνα της τῆς ἔλεγε, κι ἡ μάνα της τῆς λέγει,-
Μάρω μὴν κορνιαχιτίζεσαι καὶ μὴ σέ καλεῖ ὁ ἥλιος,-.

Τόν κορνιαχτό τὸν ἀγαπῶ καὶ ἐγὼ τὸν ἥλιο θέλω
κι αὐτὸν τὸν πρῶτο λυχνιστὴ ἄνδρα θέλ' νά τὸν πάρω.

- Αὐτός ὁ πρῶτο λυχνιστής, πολὺ προικιὸ γυρεῦει,
γυρεῖει κάμπους ἔθερους μ' ἔλους τοὺς θεριστάδες,
γυρεῖει μύλους δώδεκα μ' ἔλους τοὺς μυλωνάδες.-

" Ὅσα γυρέψει δώσει τα , ἐγὼ αὐτὸν θελῶ νά ~~πάρω~~ πάρω.-

(ν Βασιλικὴν Παμπᾶ- Φορτόσιον).-

Καὶ ἕτερον ἀπὸ τὴν τριάδα Κωστοῦλα Σιμάκη-Κατλίνα Παναγιώτου
καὶ Βασιλικὴν Παμπᾶ σέ σιγανὸ τραγούδι μέ Δήμητρα Μπενέκου.-

Στ' ἁλῶνι

Ἀφήνει ὁ Γιάννος τὴν κλεφιά καὶ πιάνει τὸ ζευγάρι.

Φκιάνει τ' ἄλτρι ἀπὸ καργιά, καὶ τὸ ζυγὸ ἀπὸ τὸ στόκο
καὶ τὰ λουριά καὶ τὰ κλειδιά ἀπ' ἄγρια κληματισδα,

φκιάνει καὶ τὴ φλέντρούλα του, ἀπὸ βασινιᾶς κλωνάρι.
Τῷ σπερε καὶ τὸ θέρισε καὶ κάνει τριά ταγάρια.

Τῷ να τὸ μαυροχρόσταγε τ' ἄλλο τὸ πῆρε ὁ Τοῦρκος,

τὸ τρίτο ποῦ τ' ἀγάρισε, τὸ φιλιάνει γιὰ τὸ μύλο,
μ' δέν ἔχει μιὰ παλδζικαία, οὐδ' ἓνα παλιοσάκι,
καὶ βγάζει τὸ βρακόκι του, τὸ χιλιομπαλωμένο,
μέ δυὸ χιλιᾶδες ράμματα καὶ τρεῖς χιλιᾶδες φεῖρες.
Φορτώνει τὴ γαιῶουροῦλα του, καὶ πάει γιὰ τὸ μύλο.

Βρίσκει τὸ μύλο χάρβαλο καὶ τὸ νερό κομμένο.
Δένει τὴ γομαροῦλατου καὶ πάει νά σιάσ' τὸ μύλο.

Βγαίνει ὁ λύκος ἀπὸ μεριά, καὶ τρώει τὴ γομάρα.
Πῶ-πῶ νὸ μαῦρος τ' ἔαθα, πῶχασα τὴ γομαροῦλα
ποῦ πότε τυ' εἶχα βοηθὸ καὶ πότε γυναικοῦλα.-

"Β θ ι μ α π υ ρ ᾶ ς

Στὸ χωριὸ μου Φορτόσθου-Ἰωαννίνων εἶναι γεγονὸς καὶ ἀπὸ ὅλα τὰ
χωριά τῆς περιφέρειας Κατσανοχωρίων, ὑπῆρχε καὶ διατηρεῖται ἀκόμη
μέχρι σήμερον τὸ ὕμνοφο ξέιμο τῆς ἀποκριάτικης φωτιάς ἢ βίβας ἢ τζα-
μάλας. Λέγω ἀποκριάτικης διότι πρὶν τότε ἀνάβεται φωτιά σὰ στολίδι
καὶ σὰν κέφι τῆς ἀποκριᾶς κατὰ τὴν βραδυνὴν ὁδὸν ὥρες. Τοῦτο γίνε-
ται κατὰ τὴν ἀποκριὰ τῶν ἀποκριάτικων γιὰ τὰ χριστοῦγεννα καὶ κατὰ
τὴν ὁδὸν κυριακῆς τῶν ἀποκριάτικων τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς καὶ κατὰ τὴν προ-
τὴ καὶ κατὰ τὴν δευτέρη ἐποικίῃ. Πρὶν ἡμέρας αὐτῆς ἀπὸ τῶν παιδι-
ᾶ καὶ κορίτσια ὅλου τοῦ χωριοῦ γυροῦν στὰ σπίτια καὶ μαζεθοῦν τὰ
ζῦλα γιὰ τὴν βραδυνήν φωτιά. Τὰ ὥρες αὐτῆς ὅχι ντυμένοι μασκαρᾶδες
ἀλλὰ ἀπλοὶ καὶ καλοντυμένοι εἰς τὴν περιαίρει στὴν ἡμέρα καὶ στὴ γιορτὴ.

Τὰ κορίτσια μέ τριχιᾶς φορτῶνουν τὰ ζῦλα τὰ παιδιὰ ὅμως τὰ φιλιάνουν
ἀγκαλιᾶς καὶ τραβῶντας τα μέ μιὰ γυλίστα ἀπὸ γερὸ ζῦλο ἀνάμεσα ἀπὸ
τὰ σοκολᾶκια τὰ συγκεντρῶνουν στὴν πλατεῖα τοῦ χωριοῦ. Ἐκεῖ ἓνας με-
γάλος τὰ βάζει μέ σειρά στὴν ἄκρη τῆς πλατεῖας τοῦ χωριοῦ καὶ σὲ μεγά-
λες ἀγκαλιᾶς σὲ μεγάλῳ σωρῷ. Ἡ βουλειὰ αὕτη ἐξακολοθεῖ ὡς τὸ βράδυ.

"Ἄν καμμιά νοικοκυρά δέν θέλει νά τοὺς δώσει ζῦλα τὰ παιδιὰ βγαί-
σθην ἐξώπορτα καὶ τῆς λένε τὸ κάτωθι τραγοῦδι."

"Ὅποιος δέ μᾶς δίνει ζῦλα,
νά τὸν κατοῦρῳσι ἡ σκύλα,
νά χτύσῃ ὁ κοῦνος τὴ φωλιά
καὶ ὁ δαίμονας τὴν τρῦπα
νά μάσῃ χίλια ράμματα
καὶ δέκα ὀχτῶ βελόνια
νά ράψῃ τὸ κεφάλι του
νά μὴν τὸν βρῇ ὁ χρὸς οὐρανὸς οὐρανοῦ οὐρανοῦ.....".-

Γενικὸ ἀπὸ τὸ χωριὸ καὶ τὰ παιδιὰ.-

Μετέπειτα γέλεια και τραγούδια περνᾷ ἡ μέρα . Τό ἀπόγευμα νᾶσου και
κάνουν τὴν ἐμφάνισι οἱ πρῶτοι μασκαρᾶδες ἀπὸ ὁλοερίτις ἄκρες τοῦ χω-
ριοῦ. Αὐτοὶ κάνουν γενικὲς ἐπισκέψεις σ' ὅλα τὰ σπίτια τοῦ χωριοῦ.

Τρώγουν, πίνουν, γλεντοῦν, κοροῦδεοῦν μέχρι τὶς πρῶτες νυκτερι-
νὲς ὥρες. Κατὰ τὶς πρῶτες νυκτερινὲς ὥρες γενικὴ ἡσυχία ἀπλώνεται
σ' ὅλο τὸ χωριό, ὅποτε ξαφνικὰ κάποιος κρεμιέται στήναμπάνα τοῦ χω-
ριοῦ και τὸ χωριό ἀναστατώνεται ἀπ' ἐκρηκτικὴν ἐκρηκτικὴν. Σὲ λίγη ὥρα ὁ κ-
σμος τοῦ χωριοῦ βρίσκειται στὸ πόδι. "Ἄλλοι ντύνονται μασκαρᾶδες ὁμο-
φα και περιπομπῶν και ἄλλοι κουρελιασμένοι και τρομακτικοί, βγαί-
νουν ὅλοι στὴν πλατεῖα τοῦ χωριοῦ. Ἐκεῖ γίνεται γενικὴ συγκέντρωση
ὅλων ποὺ σὲ σειρὰ κἄθονται γύρω στὴ μεγάλη φωτιά σὲ καθίσματα ἢ και
σὲ καρέκλες ποὺ ἔχουν φέρει πολλοὶ ἀπὸ τὸ σπίτι, τους. Ἡ φωτιά δίνει
και παίρνει στὴ μέση ἀπ' ὅλους αὐτοὺς. Τὸ κέφι δὲν ἄρχισε ἀκόμη.

Τώρα εἶναι ἡ ὥρα τῶν εὐχῶν και τῶν κερασμάτων ἀπὸ τὸ κοινοτικὸ κα-
τάστημα, ἢ και ἀπὸ τὸ σπίτι ἀκόμη. Τὰ αὐτὰ βρίσκονται στὶς τσέπες
βρασμένα και ἔτοιμα γιὰ τὸ χάσκον μέ ὅλο τὸ χωριό και ἀργότερα.

Δὲν περνᾷ πολλὴ ὥρα και οἱ πρῶτοι μερακλήδες πιάνουν τὸ χορό.

Στὴν ἀρχὴ βέβαια λίγοι νᾶσαντες, παντρεμένοι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον
τον γιὰ νὰ δώσουν θάρρος στὸν χορό και νὰ ρθῇ ὅπως χρειάζεται τὸ
κέφι γιὰ τὸ βραδυὸ ὄλουτο. Ὁ πρῶτος τραγούδι ἀρχίζει μὲ
ἐκείνη καὶ ἡ ἀποκρίση ἀπὸ τοὺς ὄλους, ἢ ἀπὸ τοὺς καὶ ἀπὸ τοὺς ὄλους
στὸ χορό. Πά και τὸ πρῶτο ἄριστον τραγούδι τοῦ χωριοῦ:

" Τῆς τζερτζέλου τὰ παιδιὰ
στὸ χορὸ κατέβηκεν
κι ἡ τζερτζέλου ἀποκοντά
μὲ κουβάρια ράμματα
μὲ σακκιδὰ μπαλῶματα.

- Σταματᾶτε τὸ χορὸ
νὰ μπαλῶσω τὰ παιδιὰ,
κι' μαι ξένη και θὰ εἰδῶ
και θὰ πῶ νὰ ἴμολογῶ.

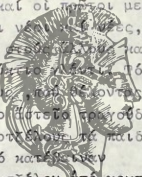
Σὲ βασιλικὸ χωριὸ
μαυρομάτες χόρευαν
γαλανὲς ἐγλένταγαν
ὅλες κδικινες ποδιές.

- Μιὰ δὲν εἶχε τὴν ποδιά
δὲν τὴν πιάνουν στὸ χορὸ.
Φεύγει πάει στὸ ἀπίτι της
κἄθεται στὴν πόρτα της.
Πέρασε ὁ πρᾶματευτῆς
πάει κι πῆρε αὐτὴ ποδιά
πάει και μπαίνει στὸ χορὸ.

- Στὸ καγγέλι πιάστηκε.
κεῖ τὴν εἶδε ὁ βιοβούτας

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΔΟΧΗΤΗΡ

συνέχεια και τέλος φύλλον Ιδον.

Μάνα-μάννα πεθερούλα, πού νά πώ νά σιουσσορίσω;

Βγήκε ή νύφ' νά σιουσσορίσ' κι έπνιξε τή μσή τή χώρα
τ' παπανηδολα τυ' έχυρωνα και ξνα κήπο μέ κρεμύδια....."-

(Κωστούλα, Σιμάκη-Φορτσίου)

Τά έλλα τραγούδια είναι γνωστά πλέον και έχουν και άλλοτε δημοσι-
υθετ σε πολλά βιβλιαρχία Έλληνικης Λαογραφίας. "Αν αβέβαια ήη-
χε χρόνος και παλαιότερα υπόμνησις όσως πολλά νά είχαν συγκεντρώ-
σει. Σήμερον άσχοιομαι μέ τήν συγγραφήν Λαογραφικών Διηγημάτων
άπό τή ζωή γενικά των οαλαιών τρις άσχολιες τά σπίτια, τά παιγνί-
δια και άκόμη πανηγύρια, γάμους, άποκριές και πασχαλιά των παλιών.

Φαντάζομαι πώς συντόμως θά επανέλθω και εϋθύς ως μου δοθετ ή
πρώτη και καλή εύκαιρεία. Είς τήν παροϋσαν συγγραφήν ήσχοληθην
νον σε θέματα γύρω άπό τά αϊτούμενα ύφ' 'Υμων και μόνον, στοιχετ
'Εν Φορτσίω τή 2 Νοεμβρίου 1970

Ο Διευθυντής του Σχολείου

Βασίλ. Γρηγ. Μπενέκος

Διδασκαλος

ΑΘΗΝΑΝ

Τέχ. Καλεντζιου

ΑΚΑΔΗΜΙΑ